

מכתב הדבר

מהדורה
לחנשבי א"י

וזהיה לכם לזכרון
עמודי זכרון
לזכרו הטהור
נח

טוב מראה עיניים
תמונות ותצלומים
נח

הדרן עלך
המשיא בסיום הש"ס
נח

מיינע געפיהלן
פרטים בחוברת
נח

בס"ד, שבט תשפ"א

לכבוד תלמידי אמו"ר הרה"ג ר' דוד אלעווסקי הכ"מ
שומעי לקחו ודבריו המיוסדים על אדני פז ה' עליכם יחיו

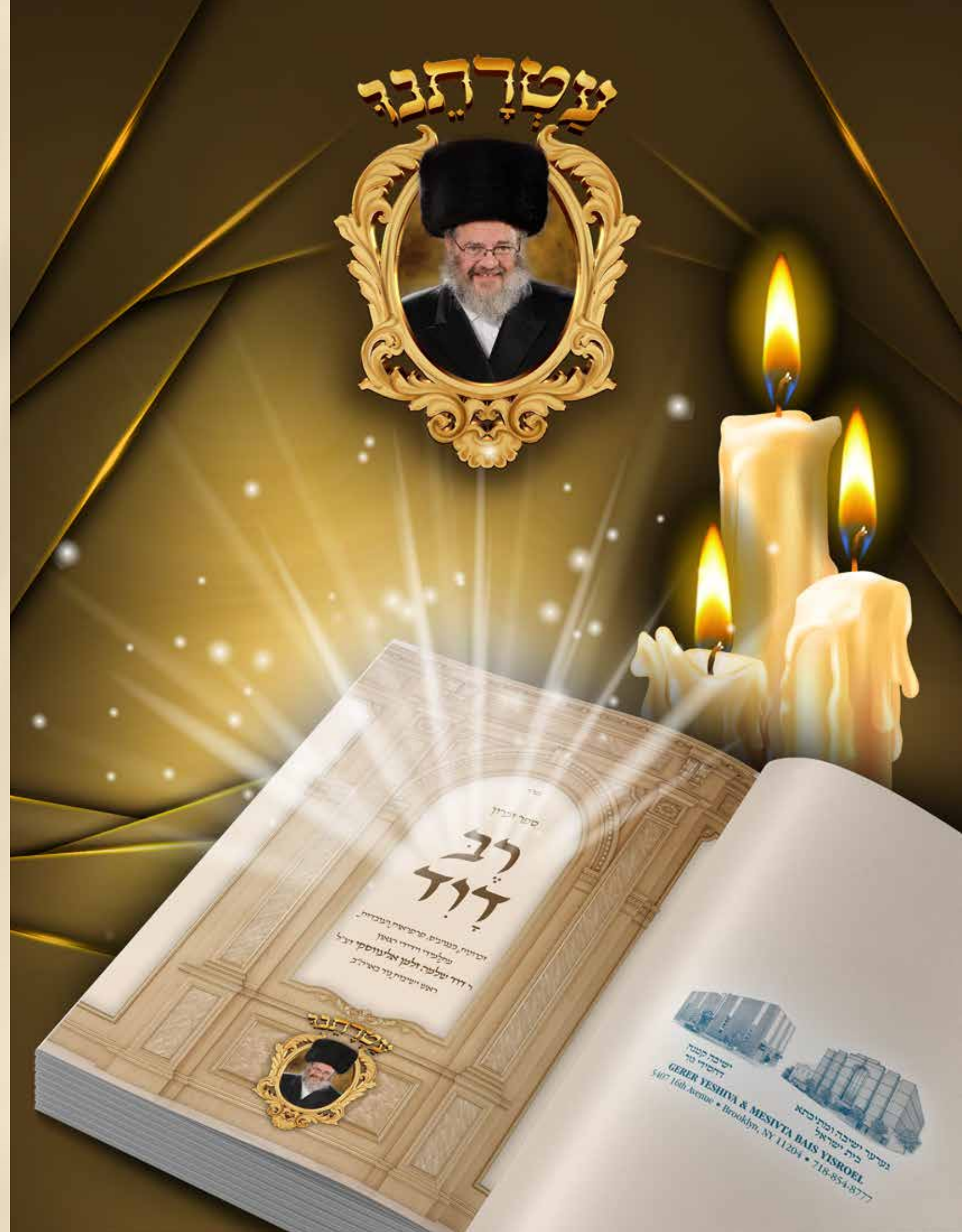
ככלות שנה להסתלקותו הקשה של אמו"ר הכ"מ (עי' רש"י פר' עקב ואיכ"ר) ומבואר במסכת שקלים שדוד המלך ביקש אגורה באהלך עולמים אמר דוד לפני הקב"ה רבע"ע אזכה שיהיו דברי נאמרים בבתי כנסיות ובבתי מדרשות, וכן נאמר שם אין עושין נפשות לצדיקים דבריהם הם הם זכרונם.

ע"כ יצאנו במיזם עם הנהלת הישיבות בארה"ב לזכור ולרשום דבריו הנחמדים ובפרט מתלמידיו ששתו בצמא את דבריו שיצאו מהלב ונכנסו ללב, ובטח כל תלמיד זוכר מחידושיו מאמר או פתגם או אמרה חסידית או דרוש מרבני קמאי בדברי תורה ובמילי דחסידות, ובפרט דברי חינוך אומן פדגוג שהחדיר לתלמידיו יסודות ביהדות, ומבקשים שכל תלמידיו יטלו חלק בספר הזכרון שמעמיד יד ושם לזכר נשמתו (ויש גם אפשרות שיערכו בצורה מקצועית ע"י עורכים ת"ח חשובים).

והשי"י ינחמנו בנחמת ציון וירושלים ונשמע בשורות טובות וישועות לכלל ולפרט ותראו שכר בעמליכם אלו הבנים בחינוך הטהור עפ"י המסורה בבני חיי ומזוני רווחי.

בניו ידידיכם

ישראל משה אולאיוסקי
יחזקאל מאיר אולאיוסקי

דברי כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א לאנ"ש חסידי גור בארה"ב

שנמסרו ע"י מורינו הגה"ח רבי ישראל מנחם שליט"א
לכינוס התעוררות בשלושים לפטירת הגאון החסיד
רבי דוד אולבסקי זצ"ל ראש הישיבות בארה"ב

ס'איז א גרויסע אבידה. א אבידה פאר די משפחה, א אבידה פאר די תלמידים און פאר אלע מוסדות התורה, און פאר'ן גאנצען עולם.

עהר איז געוועהן א תלמיד חכם, און אויך אסאך געטוהען און אריין געברענגט ביי אנדערע, "בשעת פטירתו של אדם אין מלוין לו לאדם וכו' אלא תורה ומעשים טובים בלבד" (אבות ו, י).

אין אזא צייט, דארף מען זיך מחזק זיין אין אמונה, וויסען אז אלעס איז פון אייבערשטען, און "לטב עבד", און אויך מוסיף זיין א חיזוק אין יראת שמים.

יעדער איינער זאל היטען זיך מיט'ן שטוב פון יעדער מכשול, פון אלע טכנולוגישע כלים וואס זענען מסוכן אין רוחניות.

מתחזק זיין אין קיום המצות און קביעת עתים לתורה.

היטען דעם דיכור, זיך היטען פון לשון הרע, "מי האיש החפץ חיים אוהב ימים לראות טוב נצור לשונך מרע".

תרגום ללשון הקודש:

זו היא אבידה גדולה. אבידה עבור המשפחה, אבידה עבור התלמידים ולכל מוסדות התורה, ועבור כל הציבור.

הוא הי' תלמיד חכם, וגם פעל ועשה הרבה והשפיע על אחרים, "בשעת פטירתו של אדם אין מלוין לו לאדם וכו' אלא תורה ומעשים טובים בלבד" (אבות ו, י). בעת הזאת, צריכים להתחזק באמונה, לידע שהכל מאת השי"ת, ו"לטב עבד", וגם להוסיף חיזוק ביראת שמים.

שכל אחד ישמור עצמו וביתו מכל מכשול, ומכל הכלים הטכנולוגיים שיש בהם סכנה ברוחניות.

להתחזק בקיום המצות, ובקביעת עתים לתורה.

לשמור הדיבור, להשמר מלשון הרע, "מי האיש החפץ חיים אוהב ימים לראות טוב נצור לשונך מרע".

מילי דהספידא

שנשא מנהמת ליבו מוהר"ר מיכאל אריה ראנד שליט"א
במלאות ה'שלושים, אשדוד

"ויתמו ימי בכי אבל משה", עברו שלושים יום, אבל, "ויתמו"? עוד לא התחלנו לבכות, עוד לא התחלנו בכלל לעכל את האבידה העצומה, את האסון הגדול, בפטירתו של הגאון החסיד רבי דוד אולבסקי ז"ל, הזמן לא כשיר בכלל לבכי. בגזירת שמים עברנו חודש קשה מאוד, כולנו בכנים, ושמועה רודפת שמועה, מאות יהודים יראים ושלמים נפטרו, 'מחוז תשכל ומחדרים אימה', ועוד לא היה זמן בכלל לעכל את הפטירה.

חסידים סיפרו שכשנפטר הצאנזער רב, בעל הדברי חיים, בכה מאוד הבן שלו השינאווער רב, הרבה מעבר לבכי רגיל של בן על אבא ושל חסיד על רבו, שאלה אותו אחותו הממוכמת נחמה'לה ע"ה: על מה הנך בוכה כל כך הרבה? על מה הבכי הגדול? ענה לה השינאווער רב: על שלושה עמודים העולם עומד על התורה על העבודה ועל גמ"ח, ישנם הרבה מאוד גדולים בתורה ואולי אפילו כמו האבא, ישנם גם הרבה מאוד גדולים בעבודה, בעבודת ה', בתפילה, ואולי אפילו כמו האבא, גם בגמ"ח יש הרבה מאוד גדולים שמגיעים אולי לדרגה של אבא, אבל שיהיה את הכל בכך אדם אחד – זה לא בנמצא, ועל דא קא בכינא, על זה אני בוכה, האבא הצאנזער רב היה הכי גדול שאני מכיר בתורה, וכד בכד הכי גדול בעבודה, וכד בכד הכי גדול בגמ"ח.

ווי לארעא דאמריקה דחסרה גברא רבה! ווי לו גערע חסידים שחסרנו גברא רבה! אישיות כזאת לא בנמצא בכלל! מהשואה לא היה לגערע חסידות יהודי שכוה! אינו מגזים אפילו לא במילה אחת: מהשואה לא היה לגערע חסידים יהודי שכוה! היו ויש ב"ה בני תורה גדולים, היו ויש חסידים גדולים, עסקנים גדולים, בעלי רגש לה, בעלי מאור פנים מופלגים, אבל יהודי אחד שהכל כלול בו, הכל, גם בן תורה גם חסיד גם עסקן גם רגש עז ליודישקייט גם בעל מאור פנים, זה לא בנמצא בכלל. לא היה לנו כזה יהודי מתקומת הדור שאחרי השואה ועד היום.

בכיתי הרבה כששמעתי את הבשורה הנוראה, הרבה מאוד, ודבר אחד עמד לי כל הזמן במחשבה, מה שאמרו רבוה"ק "ואחיכם כל בית ישראל יבכו", "יבכו" – זיי וועלן נאך וויינען! לפעמים בשעת מעשה עדיין לא מעכלים את גודל האבידה, גם אחרי השלושים זה עדיין לא בכדי "שיעור עיכול", אבל "ואחיכם כל בית ישראל יבכו", עוד יבכו עליו הרבה מאוד. זיי לנו גערע חסידים שחסרנו גברא רבה.

כשנכנס הגר"ח שמואלביץ ז"ל לבית האבלים אחרי שנפטר הרבי הבית ישראל זי"ע, הוא פנה ללב שמחה ולפני מנחם ופרץ בבכי: "דא האט מען געזעהן א מענטש וואס האט געטראגן דעם גאנצן דור אויף זיך – און א גאנצע דור האט עהם גישט געקענט אויס בעטן". כאן ראינו אדם אחד שנשא עליו משא של דור שלם – ודור שלם לא הצליח להעתיר עבורו, להתפלל ולהשאיר אותו בחיים.

להבדיל בין קודש לקודש, את זה למד ר' דוד מהרבי הבית ישראל! כמו הלשון בגמרא במו"ק (ו, א) "צורבא מרבנן דאיכא במתא – כל מילי דמתא עליה רמיא" הכל היה עליו! הכל. הוא הקים את הגערע חסידות באמריקה. נכון, היו גם לפניו הרבה שסייעו בהקמה, אבל האצבעות שלו ניכרות כבר 50 שנה בכל צעד ושעל. ימים ולילות, שבועות חדשים ושנים, בשאיפה אחת, להקים דור של חסידים ואנשי מעשה לה' ולתורתו, ובשביל המטרה הזאת הוא היה מוכן לעשות, ועשה, הכל. התמסרות מוחלטת להחדיר יודישקייט, לבנות יהודים, לבנות יהדות. לא התמסרות של עסקנות בשביל להקים מפעל חיים גשמי. הוא התמסר חיים שלמים להקים מפעל חיים רוחני. להקים יהדות.

ומשם יצאה אורה, אין אפילו אחד, אין אפילו איש אחד מאנשי שלומינו באמריקה שלא הושפע ממנו במישרין, ואין גם אחד מארה"ק שלא הושפע ממנו עכ"פ בעקיפין. אלפים אלפים של דרשות ונאומים הוא דרש בחייו. אלפי אלפים הרחורי תשובה ורצון להטיב את הדרך הוא עורר בלב של יהודים. בכל אמריקה היהודית ועאכ"ז החסידית היה השם שלו מפורסם. ותמיד היה בדברים שלו חידוש. תמיד עם רעיון מקורי. עם הברקה מחד גיסא ותביעה מאידך גיסא. תמיד יצאו עם משהו ביד.

אזכיר דוגמא אחת: בסיום הש"ס הקודם הוא הזכיר בפני רבבות אלפי ישראל את המאמר הידוע של הגר"ח שמואלביץ, למה כשחזר ר"ע אחרי 12 שנים לביתו ושמע שאשתו הצדקת מסכימה שילמד עוד, הוא לא נכנס אפילו להגיד שלום אלא מיד הסתובב וחזר, למה? וכי כך עושים? אמר ר"ח שמואלביץ: כן, 12 ועוד 12 זה לא 24. 24 זה 24 רצופים. אם יש הפסק באמצע זה כבר לא אותו דבר. אמר ר' דוד בהתרגשות: טייערע יודען, אתם שומעים מה נאמר כאן? 12 ועוד 12 זה לא 24, אז לכן אני מציע לכם שמי שצריך לעבוד 8 שעות ביום ויכול לעשות באמצע היום הפסקה לך היומי – שילמד דוקא אז, שלא ילמד לפני או אחרי העבודה אלא דוקא באמצע העבודה, למה? בשביל לשבור את הרציפות של העבודה, של העיסוק בהבלי העולם הזה, מאותו רגע הוא כבר לא עובד 8 שעות, הוא עובד 4 ועוד 4, זה לא אותו דבר. 4 ועוד 4 זה לא 8. כמה שנים אח"כ נפגשתי עם יהודי מאוד פשוט, רחוק מהווי חסידי, והוא אמר לי שמאז הוא שינה את אורחות חייו, ובאמצע העבודה הוא מפסיק לשעה לשיעור דף היומי, בגלל מה שאמר "ראביי אלעזרסקי" בסיום הש"ס.

ישבתי אתו כנראה מאות שעות במשך השנים, ואחד הדברים המרכזיים שבלטו בו זה טהרת הנפש שלו, הוא עשה דברים באמת בגלל שככה צריך לעשות, לא בשביל כבוד מדומה, לא בשביל מה יאמרו, אלא בשביל שכך עושה יהודי למען בוראו. הוא הרגיל את עצמו לא להיות זקוק לכולם. נכנסתי פעם לחדר שלו במתיבתא, ובפניו מספר לי המזכיר המסור שלו ואיש אמונ' ר' דב גארפנקל ששבוע שעבר נסע ר' דוד למקום מרוחק בשביל לאסוף כסף למתיבתא, ונאלץ להשאיר שם בלילה, הוא לא הסכים בשום פנים ואופן להכנס לישון אפילו ב"מוטל" (Motel), מלון דרכים פשוט. שעלה 100 דולר ללילה, ונשאר לישון במכונית כל הלילה! הייתי בהלם ואמרתי לו: ר' דוד, אסור לך לעשות כאלו דברים, אתה חייב לשמור על הבריאות שלך. אבל לא היה עם מי לדבר,

הוא לא הסכים בשום פנים ואופן לשמוע. מה פתאום. גם 100 דולר זה כסף של הקדש. אני יכול לישון במכונית והנושא סגור, אין על מה לדבר. יכול להיות שיש עוד כאלו, אני עדיין לא זכיתי להכיר אותם. א ריינער מענטש. הוא טס עשרות פעמים למען "גער", ותמיד ישב רק במחלקה הרגילה והפשוטה במטוס. לא עלתה על דעתו בכלל לשבת בביונעס-קלאס! הרי כך כתוב על הלומד תורה לשמה "ומכשרתו להיות צדיק חסיד ישר ונאמן".

כל מי שמדבר על ר' דוד, מזכיר את האישיות המלבבת שלו, את ההרגשה המיוחדת שהעניק לכל מי שדיבר עמו, את הארת הפנים שלו, את הטוב לב שנטף ממנו. את הנקודה הזאת אנחנו צריכים באמת ללמוד ממנו. הוא היה איש כלל ואיש פרט כאחד. בדרך כלל אנשי הכלל לא עסוקים עם הפרט, הם אנשי כלל, עם חלומות, עם מיזמים, עם הבעיות של הכלל, ואין להם זמן או יכולת להתעסק עם הפרט. אבל אצלו הם שכנו בעירבוביא. הוא היה איש של הכלל. 'כל מילי דמתא עליה רמיא'. אין לעולם מושג עד כמה הוא היה מעורב כמעט בכל פרט בחיי אנ"ש, בפרט בנושאי חינוך. ומצד שני הוא היה איש של הפרט. כל אחד היה חשוב בעיניו. וכל אחד – זה כל אחד ממש. ילד, בחור, יונערמאן, איש יותר מבוגר, וגם זקן בא בימים. הוא היה יכול לשבת שעות ארוכות בשביל להחדיר מעט שמחה, אמונה ושלווה הנפש באנשים. לדבר בלימוד, לדבר בעבודת ה', לדבר על קשיים, להכל היה לו זמן. העיקר שהשני יצא עם לב טוב, עם הרגשה טובה, עם הקלה, עם התחדשות, עם פרישקייט.

אלפים אלפים של אנשים מכל העדות והחוגים יכולים להעיד על המידה המיוחדת הזאת, של איש מלא עוז ותעצומות, של חייל נאמן בשליחותו, של ח"ח עצום, ובר בבד איש נעים הליכות שלא פוגע באיש, מכבד כל אדם כערכו, ומנסה לסייע, לעזור ולייעץ בכל מה שרק ניתן. "וְנִהְיֶה מִמֶּנּוּ עֲצָה וְתוֹשִׁיָּה בֵּינָה וּבִנְיָה". מה זה 'גבורה'? היתה לו סבלנות של ברזל, עצבים של פלדה, בשביל השני. זוהי גבורה. כמה אנחנו צריכים ללמוד ממנו את המידה הזאת, כמה זה חסר אצלנו, לא רק להגיד "שלום" מהשפה לחוץ, גוט שבת, 'מה נשמע?', אלא באמת לנסות לראות את השני. לראות אותו. לחשוב עליו. לנסות לסייע, להיטיב.

הוא אהב ללמוד. מאוד אהב. זה היה מרכז חייו. ובכל זאת היה לו זמן לכולם. בשביל עשרות אנשים, מאות, ואולי יותר, הוא היה הכותל המערבי כפשוטו. בכל שאלה בכל התייעצות בכל בעיה – יש כתובת אחת. ר' דוד. הוא מעולם לא התרברב על אנשים, לא התגדל על אף אחד, לא דרך על אף אחד. כן, איש מכובד, מכובד מאוד, נמצא ונוכח בכל מקום, בכל אירוע, בכל דבר ציבורי, אבל לא בנוכחות מעיקה, אלא בנוכחות ניעוזה. א גישמאקע מענטש. זיי לנו, זיי, שחסרנו גברא רבה.

ומה שמחייב אותנו, זה שהוא לא נולד על ההר, הוא באמת נולד עם כשרונות נעלים, אך הוא לא עבר חיים פשוטים בכלל, הוא היה יתום בגיל צעיר ונהיה אבא לכל המשפחה, לכל השבט, ראיתי את זה בעיני [אמא שלו הצעללע רעבעצן] היתה נשואה בזיווג שני לסבא שלי ר' משה ראנד ז"ל למעלה 25 שנים]. הוא לא ביקש להתפנק אף פעם. כשהרגיש שצריכים אותו הוא היטה את שכמו בכל דבר, בכל ענין, בכל מצב. בהמשך החיים ג"כ, החיים לא תמיד האירו לו פנים, אבל הוא תמיד האיר פנים. נתן כוחות, השקיע, התמסר, חנך ורומם.

הדרך עלך מסכתא ר' דוד אולבסקי והדרך עלך, דעתן עלך ר' דוד, אוי כמה שדעתן עלך, תהיה גם אתה שם דעתך עלך, תמליץ יושר על בני המשפחה ועל כל הידידים והחברים, ובל"ג לא נתנשי מינך, כמו שהזכיר האמרי אמת בצוואה את לשון המדרש שמשא רבינו אמר לבני" בסוף ימיו "זכרו אותי ואת עצמותי ותאמרו אוי לכן עמרם שרץ לפנינו כסוס ונפלו עצמותיו במדבר". ר' דוד, רצת לפנינו כסוס עשרות שנים ועצמותיך נפלו במדבר. בזמן כזה. בלווייה כזאת. ת"ח שלא נספד כהלכה. לא נתנשי מינך, נזכור אותך, ותהיה מליץ יושר על כולנו, ובקרוב, גיך און שנעל, נזכה לראות אותך שוב בתחיית המתים בב"א.

מתוקים מדבש ונופת צופים

אמרים שנשמעו מפיו במרוצת השנים - פרשת בשלח

פינת החסידות

גדולה ביזת הים, בני ישראל הוציאו ניצוצות קדושה מהמצריים, ביציאת מצרים ועוד יותר בקריעת ים סוף ועוד יותר מזה בקבלת התורה.

שלמה המלך כתב בשיר השירים, "תורי זהב נעשה לך", ודרשו חז"ל אמר הקב"ה נמלכנו אני ובית דיני לפני בא פרעה, שאשיאנו ואחזק לבו לרדוף אחריו כדי שנעשה לך תורי קשוטי זהב, עם נקודות הכסף שהי' בידך כבר שגדולה היתה ביזת הים מביזת מצרים. כלומר שרצון הבורא היה שהמצריים ירדפו אחרי בני ישראל שעל ידי כן קיבלו גם את ביזת הים, חוץ מהשלל שכבר קיבלו ביציאת מצרים.

ויש להבין את טעם הקרא, מדוע הוצרכו המצריים לרדוף אחרי בני ישראל, כדי שיקבלו את ביזת הים היו יכולים לקבל תיכף ומיד במצריים את כל השלל המגיע להם. ומה טעם חילקם הבורא לשתי נתינות, והרבה נאמר בדבר.

ומבאר השפת אמת, שביזת הים, והרכוש הגדול, אין כוונתם רק לכסף וזהב הגשמי, אלא כוונתם לניצוצות הקדושה שנתפזרו במצריים בחטא עץ הדעת, ועל ידי עבודת פרך בחומר ובלבנים זכו בני ישראל והוציאו יקר מבולעו, והוציאו את הניצוצות מעומק הטומאה והכניסו לגדל הקדושה. אבל בשל

כבודות לב פרעה לא יכלו בני ישראל להוציא די ביציאת מצרים. ולכן אף שדרשו חז"ל שבני ישראל השאירו את מצרים כמצודה שאין בה דגן, דהיינו ששללו את השלל הנמצא במצרים. אבל עדיין נשארו במצריים ניצוצות קדושה רבים, ועל כן הוצרכו לקריעת ים סוף. וזהו שאמרו גדולה ביזת הים מביזת מצרים כדכתיב, מוציא אסירים בכושרות, בכות ושירות, דעל ידי השירה הוציאו ניצוצות קדושות ממצרים יותר ממה שהוציאו ביציאת מצרים.

ובהעמק דבר, טעם שהוצרכו להוצאה אחר הוצאה, כעין דכתיב גבי עבודה זרה "אבד תאבדון" ודרשו חז"ל "העוקר עבודה זרה צריך לשרש אחריה". ועל כן בצאת ישראל ממצרים, ומצרים היו שורש כל ע"ז שבעולם, ולכן הוצרכו בני ישראל לחזור ולשרשם, פעם שנית בקריעת ים סוף. שגאולה הראשונה היתה בגוף ואח"כ בשורש. וכן מצינו שנשאר הבעל צפון ולא חרב במכת בכורות, להורות שאף על יציאת מצרים ומכת בכורות, השורש הי' עוד קיים. ולכן אמר ה' פן ינחם העם, ורצה הקב"ה לעקור כל השורש.

ועוד אחרת, שאף לאחר יציאת מצרים ולאחר קריעת ים סוף, עדיין נשאר ביזה, ואת זה קיבלו במתן תורה. וכדברי התרגום שיר השירים, על תיבות תורי זהב המרמזים על ביזת הים, מתרגם על מתן תורה. וכדברי האוה"ח הק' והייתם לי סגולה כי בכח התורה יכולים להוציא כל ניצוצות הקדושה.

פינת ההלכה

זה א-לי ואנוהו, יש אף לייחד דיו לכתובת סת"ם ולא ישתמש בדיו של חול.

זה א-לי ואנוהו, דרשו חז"ל התנאה לפניו במצות, עשה לפניו סוכה נאה ולולב נאה ושופר נאה ציצית נאה וספר תורה נאה וכתוב בו לשמו בדיו נאה בקולמוס נאה. והשפת אמת על אתר מחדש שאף שיש לו דיו למלאכת חול, שיקח לשם חיוב מצוה דיו לשם מצוה, וזה כוונת אומרים כתוב בו לשמו.

ומצינו כעין זה בספר חסידים, שמעון שכותב תפלין ומזוזות או שאר דברים מדברי תורה, אם הטביל הקולמוס בדיו כדי לכתוב השם ונזדמן לו לכתוב כתב על משכון או כתב אחר באותו טבילת קולמוס אל יכתוב, אלא יכתוב תחילה את השם ויטביל פעם שנית לכתוב מה שחפץ.

וחידושו של השפת אמת הוא, שאם יש לו כבר דיו לצורך מלאכת חול יש לו לייחד דיו אחר למען חיוב מצוה. וכעין זה כתב בספר החסידים עוד כשרבה דיו על אות, לא יתכן שיקח ממנו דיו ויכתוב את השם ולא מן השם ויכתוב אות אחרת, שאין זה כבוד התורה כשמשמש בדיו וייחד למען דברים אחרים. ואף שיש לחלק בין אם כבר השתמש עכשיו בדיו זו לקדושה פחותה לא ישתמש לקדושה חמורה, משא"כ כשלא השתמש עכשיו, מ"מ מסתברא להשוות דינם עכ"פ באופן שכבר השתמש בדיו לצורך חול.

ועיקר חידושו של השפת משמע לכאן' שאפי' לא השתמש אף פעם בדיו שיש לו כבר אלא עשה או קנה והזמין הדיו לצרכי חול כבר יש ענין שיקח דיו אחר לשם חיוב מצוה, וכמה חיוב מצוה הראה לנו השפ"א בחידוש זה.

ואינו רחוק לומר שביסוד החסידות שהבינה תגדל מהמעשה והכנה למצוה גדולה מהמצוה עצמה נבנה יסוד זה להכין דיו מחדש לשם מצוה ולא להשתמש במה שלא הכין למצוה.

פינת הפלפול

אכילה בדרך הסבה, מועילה לאכול בחפזון (ובזה מיושב קושית הראב"ד על הרמב"ם)

באכילת ליל הסדר ציוונו חכמים לאכול פסח ומצה מסובין, בדרך חירות. והרבה טעמים נאמרו בדבר. וכ"ק מרן האדמו"ר ה"אמרי אמת" זצוק"ל ביאר טעם הדין, וכן ביאר מה הטעם העדיף חכמים, שיאכלו מצה של חיטים (במשנה מנויים חמשה מיני דגן שאפשר לצאת בהם ידי חובת מצה, חיטין שעורין וכו', וקיי"ל שכל הקודם במשנה הוא ראשון במעלה, ואם כן חכמים נתנו כאן עדיפות ראשונה במעלה לחיטה יתר על חמשת מיני דגן).

וביאר על פי הדין המבואר (בענין השיעורים ברכות מ. ליקוטי יהודה פ' בא עה"פ ואכלתם אותו בחפזון), הנכנס לבית המנוגע, כלומר אדם טהור שנכנס לבית שנטמא בצרעת הבית, אין הוא נטמא מיד, אלא אם כן שוהה בבית זמן די לאכול פת חיטין בהסבה. ורש"י מבאר שהטעם שצריך לאכול דווקא פת חיטין, ודווקא בהסבה. כי באופן זה מסיים את מאכלו יותר מהר, דפת חיטין נאכלת מהר, וכן המיסב אינו פונה אנה ואנה, ואוכל את מאכלו ביתר מהירות.

ועל כן בפסח שכל מצותיו הם זכר לפסח מצרים, וכמו שבמצריים נצטוונו לאכול בחפזון, אוכלים אנו מצת חיטין בהסיבה, שע"ז נאכלת מהר זכר ל"ואכלתם אותו בחפזון".

ועל פי זה יש ליישב את שיטת הרמב"ם (פ"ח מהמץ ומצה ה"ה) מקושית הראב"ד, שהרמב"ם סובר שבזמן הזה צריך לטבול את המצה בחרוסת, והראב"ד חלק עליו שאין טעם לטבול את המצה בחרוסת, בכותבו "זה הבל". והמגיד משנה כתב באמת הרבה מן האחרונים חולקין על הרמב"ם וסוברים שאין מצוות טיבול מצה בחרוסת כשהיא לבדה, וכן נוהגין. מ"מ לא הי' לו להראב"ד להטביל את דברי הרמב"ם כי לא דבר ריק הוא.

ועל פי דברי האמרי אמת זצוק"ל יש ליישב דוודאי דברי הרמב"ם לא דבר ריק הם, דכמו שיש ענין לאכול את מצת החטין בהסיבה, כדי שתאכל בחפזון. כמו כן יש לאכול בטיבול חרוסת. דבבחינת נאמר שאוכלה בליפתן, ורש"י מבאר שעל ידי לפתן נאכלת מהר. ועל כן זכר לחפזון סובר הרמב"ם שצריך לטבול את המצה בחרוסת כדי שתהא נאכלת מהר, ובוודאי לא דבר ריק הוא.

פינת ההשקפה

זה א-לי ואנווהו, השומר רעיוניו ותפילתו בקדושה, לא נצרך להגיע לטלית נאה לנאות להקב"ה.

בספר אוצר פלאות התורה אשר רעי כאח לי הנכבד הרב ר' וואלף זיכרמאן שליט"א הפליא לעשותו כתב. שהט"ז צ"ל סירב לקבל טלית חדשה ויפה, כי רבינו הגאון בעל "טורי זהב" הלך בטלית של מצוה קרוע מאוד, והי' ישן נושן מכמה שנים אשר נתעטף בטלית הנ"ל, וכאשר ראו הנשים מפה קהילתינו את רבינו הגאון עומד להתפלל בטלית קרוע וישן, התנדבו לו טלית חדש וקנו לו טלית מהודר ויפה, והביאו את הטלית הנ"ל לרבינו, וכאשר ראה רבינו את הטלית החדש אמר להנשים "תשואות חן לכם על נדבת לבכן היקר" רק אין אני רוצה להתעטף בטלית חדש, כי הטלית הישן יעיד בעולם הבא, כי לא הי' לי מחשבה זרה בעת שמו"ע עכ"ל "זכותו תעמוד לנו ולכל ישראל.

ולכאורה קשה, דהרי חכמים דרשו, זה א-לי ואנווהו התנאה לפניו במצוות, עשה לפניו סוכה נאה וכו' ציצית נאה וא"כ מדוע לא חשש רבינו הט"ז על זה והלך עם טלית קרוע ובלוי.

ויש לבאר שיש שני דרכים כיצד לקיים את מצוות "ואנווהו". או בדרך של "נווה", או בדרך של "נוי". שרש"י בפירושו על תיבת ואנווהו מביא ב' פירושים, א' לשון נווה, ב' לשון נוי. ועל כן יש לומר, שלסתם בנ"א אשר טליתות שלהם ספגו ג"כ מחשבות בלתי טהורות, ולא זכו עדיין לעבוד את השי"ת בבחינת "נווה". לאדם כזה מקיים את מצוות ואנווהו בדרך של התנאה לפניו במצוות, בציצית חדשה, ובזה מתנאה.

אבל לאדם שזוכה לעבוד את ה' בעבודה תמה, לבלתי תת שום מחשבת פיגול ליכנס במחיצת הטלית. בוודאי שאין טלית נאה יותר, מקום קדוש לתפילתו, שתפילתו במקום גבוה חוץ מכל מקומות עוה"ז כי אין לו שום שייכות חוץ לזו המקום, וכידוע דברי הבעש"ט הק' שבמקום המחשבה שם הוא האדם.

ובטעם שאמר הט"ז שהטלית יעיד עליו לעולם הבא, ומדוע לא סמך על עדות התפילין. ובפשטות אפשר דהא הטלית לובש גם בשבתות וימים טובים ולא בתפילין.

ובעומק הענין יש לומר, שמזה שציונו הבורא "ולא תתורו אחרי לבבכם" בפרשת ציצית דייקא, אם כן שיש לציצית והטלית כח מיוחד, שמגן הוא שלא יבא האדם לידי הרהור ומחשבה רעה. וכדאי' בספה"ק לגבי ענין שבאו ציצית וטפתו על פניו של החוטא, וכנראה סבר הט"ז שעצם הטלית מעיד על זה.

ואולי לכן נוהגים ליתן טלית של מצוה לחתן לפני נישואיו. כיון שעתה אפשר לו יותר להשתמר מהרהורים וממילא לא יפגום בקדושת זו הטלית, או אדרבה נותנים לו כדי להשתמר יותר מהרהורים והטלית מסוגל לזה, שעיקר הנוי של ציצית הוא מחשבות טהורות.

ובזה הי' נ"ל לבאר התפילה לפני התעטפות הטלית שאומרים כשם שאני מתכסה בטלית בעולם הזה כך אזכה לחלוקא דרבנן בעולם הבא. דהכוונה כשם שאני מתכסה לומר כמו שאני נוהג בשעה שאני מתכסה עצמי בטלית וכפי המחשבות עלי אז כל זה יהא ניכר בטלית לעולם הבא ובדיוק כך אזכה לטלית נאה ולחלוקא דרבנן. ולרמז בא לחלוקא דרבנן שלא נמצא רבב על בגדו.

ב"ה, יום ד' לס' ויספדו שם מספד גדול

בבואי לכתוב שורות לזכרו של הגה"ח רבי דוד אולבסקי זצ"ל אחזתני רטט, כי מי יוכל לשרטט דמות רב גוונית, איש שהכל בו, עד כדי כך שכל מדה נעלית שבו הסתירה את שאר מדותיו התרומיות, שכשרונותיו הברוכים האפילו על רגישותו לזולת, שלבו הזהב הצניע את גאונותו, שפיו המפיק מרגליות הטמין את החום והלהט שבלב, שפשטותו הצפינה את מעלותיו.

ההרגשה של "צר לי עליך אחי... כי נעמת לי מאוד" היא ההרגשה שבה קוננו אלפי מוקיריו ידידיו ותלמידיו, שהרגישו קרבת אחוה ואהבה על אף גדלותו. ונעמת מאוד כל פגישה עמו, כל הגה ושיח היא נעימות, טעם שלא שייך לבטאו במילים.

במסכת שמחות (פרק ח') מצאנו שר"ג הזקן ור"א הספידו את התנא שמואל הקטן באמרם: על זה נאה לבכות, על זה נאה להתאבל, מלכים מתים ומניחים כתריהם לבניהם, עשירים מתים ומניחים עושר לבניהם, שמואל הקטן נטל כל החמודות שבעולם והלך לו. - בדורינו דור עני ואביון, נותר לבכות על איש חמודות כ"רבי דוד" שנטל כל החמודות שבעולם והלך לו.

עוד מסופר שם שתלו מפתחו ופנקסו בארונם - ואף אנו נרמז על האי גברא רבה ויקרא כר' דוד, מפתחו - שבהם פתח לבבות בדרשות ושיחות, ופנקסו - המה החידו"ת, הרעיונות שפיתח מדברי רבוה"ק ובפרט ס' השפת אמת שהגה בו.

מילים ככל שיתארכו יפגמו בצירור ותיאור דמותו, עדינות נפשו ואצילותו.

הכותב בדמע, אחד ממוקיריו
יצחק דוד אלטר

כל שיראתו קודמת לרחבתו חכמתו מתקיימת

לרחם כל בחור על חבירו ולהשתתף עמו לחברותא וכל הצטרפותו בדרכי נועם, ובהתמדת התורה ודברים היוצאים מן הלב נכנסים אל הלב, ועשו פירות להתקרב אל בוראנו בורא עולם ב"ה.

ובמקום גדלותו שם אתה מוצא ענותנותו עם זה שה' שולט ובקי בכל חדרי תורה כחד' הגדולים, היה נכנע לגדולי ומאורי הדור, ובפרט לרבותיו, וה' דואג לכל בחור אברך ואפי' לילד קטן, וכל יהודי בכלל, ואין מן הצורך להזכיר הקוסטא דחיותא, כל בית גור שה' הפנימית הלב. עם כל זה היה בשם כל ישראל, ושם שמים היה מתאהב על ידו.

יש עוד הרבה בנימי לבבי ויש עוד הרבה להרבות ולהוסיף, והרבה דמעות אשר עדיין לא יצאו ולא ירדו, ומאוצר מתנת חנם ירחם הש"ת עלינו, יקר בעיני ה' המותה לחסידיו - ב' פירושים, יק"ר מלשון חשיבות, ויקר - אלו תפילין שבראש, עוד ביאר יק"ר מלשון קושי וכבידות, תלמיד חכם שמת מי יתן לנו תמורתו, מי יאמר לנו מן הדברים העומדים על הפרק, וא' שדי יתן לנו רחמים ויאמר לצרותינו די, ויאמר למלאך הרף, ונזכה ל'ובלע המות לנצח' וגו' בשובה ונחת תושעו" בדבר ישועה ורחמים לנו ולכל ישראל ובקרוב יושע ציון ועריה וברחמים גדולים אקבץ עמי בית ישראל יאמר נא ה'.

ויה' שיזכה בנו ממשיך דרכו הגאון ר' ישראל משה שליט"א להמשיך דרכו בבחינת כפלים לתושיה ויארץ ימים על ממלכתו בסיעתא דשמיא בבג"צ בב"א ויה"ד מלפני אבינו שבשמים שינחילנו ליום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים ונזכה לילך בדרך ורצון הש"ת ויה' הגאון ר' דוד זצ"ל למזכרת נצח בעבודת הש"ת לנו ולבנינו עד עולם ויקיצו וירננו ישיני עפר בב"א.

שהוציא ספר לאור עולם, בין השיחים אמר לי ר' דוד על הספר הנ"ל כי את רוב הספר שמע ממנו והוסיף בבדיחותא ששכח לכתוב את שמי שם.

והנה ז"ל הרע"ב בריש מס' אבות, משה קבל תורה מסיני, ואומר אני לפי שמסכת זו אינה מיוסדת ע"פ מצוה ממצות התורה כשאר מסכתות שובמשנה אלא כולה מוסרים ומדות, וחכמי הנכרים ג"כ חברו ספרים כמו שבדו מלבם בדרכי המוסר כיצד יתנהג האדם עם חבירו לפיכך התחיל התנא במסכת זו משה קבל תורה מסיני לומר לך שהמדות והמוסרים שבזו המסכת לא בדו אותם חכמי המשנה מלבם אלא אף אלו נאמרו בסיני עכ"ל.

יסוד גדול ה' אצלו המשנה הזו, פעם שמע ממחנך שדרש באסיפת חינוך למעלה משעה, ותמה עליו שאינו יכול להבין מחנך אשר ידרוש זמן כה רב בעניני חינוך ולא יזכיר שום מאמר חז"ל או מאמר מרבותיו ואבותיו בענין חינוך, הרי כל מחנך הולך בדרך שקבל מהתורה הן בהשקפה ובכל דבר ודבר, ולא מחכמות מחכמי הזמן.

העין טובה והלב טוב היו אצלו למעלה מהשגת אנוש. שמעתי להקשות בפסוק "ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר אתם זונים אחריהם", הרי לא מבארת התורה באיזה עין ולב קמיירי, וכי אסור ללכת אחרי העין והלב, הרי בלעדיהם אי אפשר לחיות, וראיתי תשובה לזה, שהתורה מדברת אחרי לבבכם ועיניכם דייקא, כי כל זמן שהעין לכה והלב לכה אזי אסור לילך אחריהם, אבל כאשר הלב והעין בלי נגיעה עצמית, זה עין טובה ולב טוב (עיין מזה בשול"ה הק' והחינוך על מצוה זו ובביאור הלכה ס' א') תנה בני לבך לי ועיניך דרכי תצננה, המדה הזאת ה' להפליא אצל הגאון ר' דוד העין טובה בלי נגיעה והלב טוב, בלי הלכ"ם.

השמחה ששמה עם ידידיו ועם כל יהודי והצער שהשתתף נראה היה עליו עם כל ידידיו ועם כל בר ישראל, ונושא בעול עם חבריו, זהירות בכבוד חברו ותלמידו ובפרט רבו ומי שגדול הימנו, להבין הכבוד שחבירו חושב שמגיע לו ולתת לו בדרך כבוד, ובפרט חכמי וגדולי הדור.

הדברי חיזוק שה' שגור בפיו ובלבו בין אדם לחבירו עם המאור פנים ובפרט במתיבתא, אשר דאג לעורר

הגדרה זה נכונה וראויה להגאון הגדול המפורסם רבי דוד אלעזרסקי זצ"ל ראש ישיבת גור, אשר זכה להרביץ תורה ולהחזיק הישיבה ברוח ובגשם ונשא בעולו במלא המובן

וטרם אחל לדבר מוכרחני להביא איך שמעודי זכרנו את הידידות היתירה שה' אצל כ"ק אבי הגאון הקדוש זצוק"ל אשר הג"ר דוד זצ"ל לא מש ידו מידו בכל דבר ודבר - כמו שתיאר בהספד, וכ"ק אבי אדמו"ר קרבו וחביבו והעריצו ממש כמשפחתו בכל ענין וענין. ורבים הם ואי אפשר לפורטם.

הגאון רבי דוד ה' גאון בכל עניניו בתורה - בחסידות - בעסקנות - בעין טובה - באהבת ישראל - בשמירת המסורה - בהכרת הטוב - נואם בחסד עליון - מרביץ תורה לעדרים - חסיד וישר נאמן והכל עשה בשמחה - עם הארת פניו בשמחה במיוחד.

במשנה באבות [פ"ו] מסיימת את המשנה דמ"ח דברים שהתורה נקנית בהם בהאומר דבר בשם אומרו, ומבאר השפ"א שאם זה הסיום בודאי שזה עיקר ומתירן כי לומר בשם אומרו היא ענין של עין טובה וממילא זה יסוד בתורה, זה ה' דבר נדיר בין תלמידי חכמים ובין סתם המון עם למצוא ת"ח גדול שיה' לו עין טובה בכל דבר ודבר לכל אחד ואחד, ה' איזה תלמיד חכם

הגה"צ עמרם קליין שליט"א אדמו"ר מאונגוואר

אמרו חז"ל: אמר רב יהודה אמר רב כל המתעצל בהספדו של חכם כו' וצ"ב הלשון המתעצל היל"ל מי שאינו רוצה להספיד, אמנם אולי הכוונה דהרבה פעמים יש לחשוש שעל ידי ההספד אולי יגרע מכבודו של החכם ועל כן חייבו חכמים כל מה שביכולתך עשה.

והנה כבר אהכז"ל במסכת ברכות (נח.) הרואה חכם מחכמי ישראל, מברך ברוך שחלק מחכמתו ליראיו. והקשה המהרש"א: דיותר היה ראוי ונכון לברך "ברוך שחלק מחכמתו לחכמיו", הלא הברכה קאי על החכם, ומה מקום לברך על יראיו?

ותירץ, הנה אמרו חז"ל במסכת אבות (פ"ג מ"ט) "כל שיראתו קודמת לחכמתו חכמתו מתקיימת, וכל שאין יראתו קודמת לחכמתו אין חכמתו מתקיימת".

נמצינו למדים איפוא כי אם רואה אדם חכם מחכמי ישראל הראוי לתואר חכם עם כל המשמעות שבדבר, הרי חכם כזה יראתו קודמת, ובגין יראתו חכמתו מתקיימת, ולכך מברכין "ברוך שחלק מחכמתו ליראיו".

היה עומד בעינא פקירחא להבין ולחנך בלב רחמן

הרה"צ אברהם מרדכי סאפרין שליט"א
אדמו"ר מקאמארנא

כמו שמצינו ברש"י בפרשת נח מחז"ל, הואיל והזכירו סיפר בשבחו, ועיקר התכלית בזה ללמוד ממעשיו ויתוסף זכות בזה.

כתוב בתורה ויצא יעקב, ולמה הזכיר יציאתו, מגיד שייציאת צדיק מן המקום עושה רושם. יצא משם, פנה הודה פנה זיוה פנה הדרה, והנה זה הצדיק שיצא מעירו בלבד, ועתה דון מיניה ק"ו מה גדול הרושם בצאת הצדיק מעוה"ז לאור פני מלך חיים בצאתו לבלתי שוב, כי אז פנה הודו זיוו והדרו מכל העולם, ואז לא רק הודו אבל גם נשמתו יצאה עמו, שעל כן אמרו חז"ל (שבת קה:): תלמיד חכם שמת הכל קרוביו, ופרך הכל קרוביו סלקא דעתך? ומשני, אלא אימא הכל כקרוביו קורעין עליו הכל מתאבלין עליו.

והנה בספר אהל יעקב מהמגיד מדובנא ז"ל (תזריע) כתב וז"ל, ואני בהיותי בוויילנא אצל מורי הוא הקדוש הגאון החסיד רבינו אליהו מוויילנא זי"ע שאלתי את פיו לאמר איזה דרך יבוא השפע ובאיזה אופן ישפיע הצדיק מיראתו גם לבני דורו? השיב לי משל לכלי גדול אשר כלים קטנים סובבים אותו מכל צד ואתה תעמוד ותשפוך אל הכלי הגדול בלי הפסק בע"כ כאשר כלי גדול נתמלא על כל גדותיו אז כל מה שתשפוך עוד יגיע אל הקטנים אשר אצלו, אבל כל עוד אשר היא בעצמו לא נתמלא כל שכן שלא יגיע אל הסמוכים לו מאומה, וזהו מאמר (תהלים יז) וצפונך תמלא בטנם ישבעו בנים והגיהנום יתרם לעולליהם, כי הם הסמוכים לו בקרוב לו יותר מאד, וזהו מאמר (שם קיב) אשרי איש ירא את ה' במצותיו חפץ מאד, כלומר יותר מדי. אז, גבור בארץ יהיה זרעו, כי ההשפעה הראשונה אשר תשטוף ותעבור ממנו תגיע לבניו, כי המה הראשונים אצלו, ואם השפע תתפשט ותעבור עוד יותר, ישפיע כל כך עד כי גם דורו יהיה ישרים יבורך וכו' עכ"ל.

עם זה, באתי בלב מורגש לדבר על איש המיוחד אחד במינו, שניטל מעמנו באמצע ימי חייו, עוד בזריחת השמש, חבל על דאבדין ולא משתכחין, הרה"ג ר' דוד אולעווסקי ז"ל, והנה חובה עלינו להזכיר שבחיו

וגם זכיתי בכמה הזדמנויות להתקשר עמו באופן אישי, ונהנתי ממנו עצה ותושיה שהיה אצלי לתועלת גדול.

וזכרני כשבני נ"י היו תלמידים במתיבתא בית ישראל והמשכתי איתו שיחה כמה פעמים אודות דרגתם בלימודיהם והתנהגותם במידות, וחינוך הנהגת חסידות, והכרתי האריך שהיה לו הבנה בהירה על הנקודה בנוגע דרגתם בכל עניני מצבם, וגם קבלתי ממנו עצה נכונה האריך להמשיך עמהם בדרך זו.

וכן פעם אחד שהיה אצלי מצב קשה ושאלתי ממנו הדרכה באותו ענין, ותיכף ומיד השיב לי מזכרונותיו כמה מראה מקומות בחסידישע ספרים, והיה מכוון בדיוק על הנקודה הנכונה ליישב הענין, והיה לתועלת גדול.

ושילוב מהלך דרכו מצינו בדגל מחנה אפרים שמבאר הכתוב "ולקח למטהר וגו' עץ ארז ושני תולעת", אשר לכאורה המה שני הפכיים, כי הארז רומז על גבהות ואזוב ושני תולעת מורים על שפלות, (רש"י ויקרא יד, ד). אבל הענין הוא על דרך שמצינו

אצל דוד המלך ע"ה שהיה נקרא עדינו העצני (שמואל ב' כג, ח) ופירשו חז"ל (מו"ק טז:): כשהיה יושב ועוסק בתורה היה מעדן עצמו כתולעת ובשעה שיוצא למלחמה היה מקשה עצמו כעץ, היינו שהיו לו ב' בחינות כאחד, כך היא אצל כל הצדיקים, שיש להם שתי מדות הפכיות אלו ביחד, כי כלפי חוץ לעניני בני אדם מראים הנהגה של גדלות ושררה כעץ ארז [וכמו"כ מצינו אצל הרה"ג ר' דוד ז"ל שהיה תמיד מוכן ומזומן בלב ונפש לכל דבר שבקדושה שהיה נוגע לכל אנ"ש שבקהלתו, בגבורת ארי בלי רפיון וחולשה], אבל בתוך לבם הם שפלים בתכלית השפלות כאזוב וכתולעת [וכמו"כ מצינו אצל הרה"ג ר' דוד ז"ל שהיה מתייחס לכל אחד ואחד בענוה, בנעימות, בסבלנות, בסבר פנים יפות, ובלב רך].

וע"י כל זה נשאר רושם עמוק אצלנו לדוגמא של חיזוק, של אהבת ישראל, חביבות התורה ויהדות, ובפרט להמשיך בכל אופן ולא להייתאש, ועל כולם תמיד להיות בשמחה.

יהא זכרו ברוך.

עומד על דעת רבו לארבעים שנה

בתור בחורים ראינו דמות של ערליכע חסידישע יוד, תלמיד חכם עצום מלא וגדוש בכל מילי דמיטב, ואין טוב אלא תורה, דוגמא של תפילה ושל "ואני תפילתי לך ה'", גם אח"כ כשנפגשנו בשנים האחרונות, למרות ההפרש בגיל, בפירגון מוחלט ובכבוד לזולת - הרי הוא הגיד שיעור בשיעור ב', כשהיינו בחורים בגיל 14 - אבל כשהתבגרנו התנהג אלינו כשזה בשורה בכזו גדלות.

אולי הייתי צריך לכתוב יותר מדרשים דברי חז"ל ווערטער אבל ואנחנו לא נדע מה נעשה כי הרגש - קולמוס הלב וא' ברז"ל כשאדם עומד בדין שואלים מה אומרים עליו הבריות, נראה לי שאין שום צורך להוסיף יותר על ר' דוד.

יה"ד שיהיה למליץ יושר עבור האלמנה שתח', וליוצ"ח ולתלמידיו הרבים ולכל קהילת הקודש ששירת כ"כ בנאמנות.

הכותב וחותם בתפילה שירחם ה' על עמו ועל עולמו ויאמר לצרותינו די, ונתברך בכל טוב מן השמים עד שיכלו שפתותנו מלומר די, שנזכה לגאולה שלמה במהרה ובקרוב ממש ולבנו ובשרנו ירננו לקל חי.

טרם ימי הפורים, היו כבר הבחורים ב'התרוממות', ולא היה ראשם פנוי דיו להתמדה, הבטיח ר' דוד שביום תענית אסתר יתן שיעור מעניין ומרתק בבקיות, ואכן הוא לא הכזיב, וממש כבש אותנו בשיעורו, ישבנו 3 שעות בצום עם האצבע במקום קסומים לגמרא, ובאופן בלתי יאמן - לימד את הגמרא באופן של 'גרמאע' - חרוזים.

הרגשנו בעולם אחר, שכחנו בכלל מהצום ושכחנו מתוכניות הפורים, ראשנו ורובנו היו בגמרא. זה היה ר' דוד. וכך היה גם בכל סיפור שסיפר - הרגשנו כאילו אנחנו חיים את זה עכשיו ושנחנו חלק מהסיפור, וידע לרתק את אחרון החולמניים לדיבוריו. ומי מדבר כשהיה מוסר שיעור על קטעים שלמים בספר שפת אמת, כמה חן יצק אז לדבריו עם טעם מתוק ומילין שקונות שביטה בליבינו.

פעם בשנה הגיעו ראשי ישיבה מכל החוגים, ליטאים וחסידיים, לבחון את הכיתות בשיעור עיון, ור' דוד הכין אותנו למבחן. ובזמן המבחן כשבחור התרגש ונבהל ולא יכל לענות מפניו, לקח ר' דוד מיד את הענין לידים ושאל שוב את השאלה, אך חילק את השאלה לחלקים קטנים, וכך הוביל את הבחור לענות ולהרגיש שהוא יודע, כי לבו הרחום והאישיות שכולה אומרת טוב, לא יכול לראות שבחור מתבייש, רק לעודד ולהראות לבחור עצמו: הנה אתה יודע את כל התשובה.

ר' דוד היה איש שלום יהודי שידע להראות מה זה דמות של תלמיד חכם ושל איש חסיד, היה מתחסד עם קונו ועם הבריות, להבין ללבו ולרוחו של כל אחד ואחד, וקיים את מאמר חז"ל: 'אין כלי מחזיק ברכה אלא השלום', ובפיקחותו היתירה ידע איך לגרום שכלל לא יצטרכו להגיע להשכנת שלום, שכבר מלכתחילה כבש את הדרך במיומנות לבל יעבור מקרה רע. וכמאמר העולם: ההבדל בין 'החכם' לפיקח' הוא, שהחכם יודע איך לא להקלע למצב שהפיקח יודע איך להנצל הימנו.

הרה"ג ר' אברהם יהושע לאזענגא שליט"א מו"צ בירושלים

"ר' דוד" - לא היו צריכים להוסיף שום תואר או תיאור, כי שמו מפארים וגדול מתוארים שמו, סתם ר' דוד היה ר' דוד אלעווסקי זצ"ל.

הלב גועש כשחוזרים אחורה מ' שנים ונזכרים מהדמות המיוחדת, מצד אחד היה איש גבה קומה עם קול חזק שכשהוא נכנס מילא את כל החלל בנוכחותו, ולא משנה גודל המקום, הרי עצם דמותו היה בה כדי לתבוע מכל אחד יראת הכבוד ודרך ארץ, ואני כבחור שהגיע ממאנסי ולא למדתי בחיידר גור, והתפללתי בשיטת של חסידי גור קטן ורחוק מהמרכז, דמותו היתה אף זורקת בי מורא מעט, אבל איה הלב הרגיש, האיך שהוא הבין, האיך שהוא הרגיש אותי, הלב הענק שמלא היה בתורה וביראת שמים ובחסידות, סיפורי צדיקים ומילתא דבדיחותא, וידע לרדת אלי דרגתו של בחור קטן וצעום שהגיע מרחוק ולא היה חלק מהקבוצה.

עוד לפני כן בהיותי בילדותי בקעמפ היה אותו דבר, הוא ידע להגיע לאוהל בזמן השינה לשאול אותי אם הכל בסדר, כי בלבו הגדול הרגיש את צרכיו של הנערים. גם ניהל את הקעמפ ואף לקח תחת חסותו את העול הכספי של המתיבתא, הוא היה א' מהדמויות הבולטות שיצגו את גער בכל פלטרומה רוחני, אגודה, חינוך, עסקנות. גם זכר מכל בחור קטן וידע ליכנס לחדר אוכל בארוחת צהריים ולברר אם הכל בסדר.

אני זוכר כשלמדנו במתיבתא, בסדר אחה"צ בשיעור בקיאות מסכת שבת והגענו לפרק כלל גדול, וערך ר' דוד מבצע לקראת ימי החג, שכל אחד יחזור על כל הגמרא, והנבחנים שיגיעו 120 נקודות, יקבלו שי נאה. אחד מן הבחורים שהשקיע רבות, לא עלה בידו והגיע רק ל - 116 נקודות, אך ר' דוד שיבח מאד את השקעתו ונתן גם לו את התשורה, ללמד שלא ההצלחה היא העיקר, אלא ההשקעה והיגיעה בתורה - זוהי התכלית. ואכן, אותו בחור שבשעתו הוגדר כ'בינוני', צמח לימים לרב ומו"צ חשוב, וזאת בזכות פעלו הטוב של ר' דוד זצ"ל.

זכרונות משנות קדם

הרה"ג ר' יצחק מאיר בלסבלג שליט"א
אב"ד ביה"ד הישר והטוב

לכבוד ידידי המופ' הגר' ישראל משה אולבסקי שליט"א ראש ישיבת גור בניו יורק, אחדשה"ט.

הנני בזה ע"ד בקשתו לבא בכתובים במילי דהספידא, דברי זכרון לכבודה של תורה, על אביו הבלתי נשכח האי גברא רבה ויקירא מו"ר ראש הישיבה הגאון ר"ד זצ"ל.

אחז"ל במגילה ז. יג. "ותהי אסתר נושאת חן בעיני כל רואיה, אמר ר"א מלמד שלכל אחד ואחד נדמתה לו כאומתו", וברש"י: והיו אומרים בפיהם זו משלנו. כן היה הגאון ר' דוד זצ"ל, למרות גדולתו בתורה וחסידות בהיותו מלא וגדוש בכל נושא וענין, והיה דולה ומשקה מתורת רבותיו זצ"ל לתלמידים כגדול העומד ע"ג ואומר להם גדל, אעפ"כ הצליח למצוא חן מיוחד בעיני כל רואיו, רבנים, חסידים, זקנים ונערים, תלמידים, ידידים, נדיבים ועסקנים, תמיד הצליח בכשרונותיו הנפלאים למצוא את הנקודה הנכונה והמתאימה לעורך, לחזק, לעודד ולשבח במידה נכונה מכל הלב כל אחד ואחד בכל נושא וענין, ועי"ז היה נושא חן מיוחד בעיני כל רואיו ומכיריו עד שכל אחד היה נדמה לו כאומתו ממש. קשה להתמקד בדבר מסוים, אעפ"כ כתלמיד מן המניין אכתוב זכרונות משנות קדם, שנה שלמדתי בשיעורו במתיבתא בית ישראל.

היה שש ושמה בהתלהבות מיוחדת כמוצא שלל

רב על כל קושיא ותירוץ בסוגיא, באופן זה הצליח להחדיר שמחה ומתיקות התורה בלב התלמידים. אציין דוגמא אחת מתוך הרבה.

בזכרוני, בלימוד פרק שנים אוחזין בעת שביאר בשיעור את הקושיא העמוקה והנודעת של הגאון ר"מ איגרא זי"ע בתוס' ב"מ ג. ד"ה מפני מה ע"ד הרא"ש דאין עד המסייע פוטר ממשאיל"מ, והיה מבאר את מהלך הקושיא בהתלהבות ובסערה מיוחדת עם כל תירוצי גאוני פולין זי"ע לדורותיהם בהסברה נפלאה. הדברים השאירו רושם מיוחד בלב התלמידים עד היום למרות היותם אז נערים בני י"ג שנה בלבד, והיו הדברים שמחים ומאירים כנתינתם מסיני.

חשיבות מיוחדת נתן לימי חג ומועד, הן בעניני חסידות והן בעניני הלכות החג, וכמו שאחז"ל מגילה לג: "משה תקן להם לישראל שיהיו שואלין ודורשין הלכות חג בחג", חיבה מיוחדת היתה לו לספר שו"ת אבני נזר, כמה פעמים למד בשיעור עם התלמידים בתוך הספר סימנים שלמים מתוך התשובות המפורסמות באהלי תורה, והיה מבאר כל קושיא ותירוץ בהתלהבות ובבהירות מיוחדת במשך כמה שעות, ואציין קצתן. בחנוכה למדנו באבנ"ז סימן תק"ב בביאור דין כבתה זקוק לה והדלקה עושה מצוה עפ"י הסוגיא דב"ק דף כב למ"ד אשו משום חיצו. בפורים למדנו סימן תק"ח ותק"ט בענין מצות מחיית עמלק ושיטת החינוך בחיוב הנשים. בפסח למדנו ס' שפ"א, כל התשובה בענין אכילת אפיקומן לפני חצות עם התנאי המפורסם של מרן האבנ"ז וכל שו"ט דאחרונים בזה. וכן סימן שפ"ג למדנו יחד כל התשובה בביאור מחלוקת השאג"א והאבנ"ז בדין אכילת מרור בכורך פחות משיעור וביאור דברי הרא"ש. והיה מבאר את הדברים בטו"ט ודעת עד שנחקקו הדברים בלב התלמידים לשנים רבות.

היה מרבה לעורר ולחנך את התלמידים באופן מיוחד על תפקידו וחובתו של עובד ה', ועל הזכיה המיוחדת לחיים של אהבת תורה, ידיעת התורה, יר"ש וחסידות, בניגוד לחיי מותרות והבלי עוה"ז, כמאמר הכתוב: טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף.

חבל על דאבדין
תלמידו מוקירו, יצחק מאיר בלסבלג
ירושלים

נפש נקי וצדיק

הרה"ג ר' דוד אברהם מנדלבוים שליט"א

ואנו מקוננים "הלשון הממהרת לדבר אמרי שפר, איכה לוחכת את העפר". והתיבה "איכה" מרמזת על חורבן בית המקדש, וכנזכר במגילת "איכה" כמה וכמה פעמים. וכתוב "איכה יועם זהב ישנא הכתם הטוב". ואמרו חז"ל גדולה פטירתם של צדיקים כשריפת בית אלוקינו. וזה מה שאנו אומרים כאן "איכה לוחכת את העפר".

מי ששמע את הגר"ד באופן פרטי, לא יכל אלא להשתומם, ההיפך שלו בכל מקצועות התורה"ק ממש, היה מדהים, היה טוחן הרים בכל הענינים באופן בלתי מצוי, ראש עילוי ומיוחד במינו, אך מעל כל זה התבלטו מידותיו התרומיות, היה מתייחס לכל אחד בשווה, לקטן ולגדול, לכל אחד נתן תשומת לב ולכל אחד היתה לו מילה טובה. עידוד וחיוך, אין לתאר ולשער מה שפעל ועשה בזה כל ימי חייו.

המעיין בספרו על פרקי אבות "דברים על הפרק" ישתומם לראות כיצד שילב באופן מופלא ממש מדברי הראשונים והאחרונים על הש"ס והשו"ע. סברות למדניות יחד עם רעיונות עמוקים מהסה"ק, לא יאומן כי יסופר השילוב המדהיב עין שרואים בספרו הג"ל.

במיוחד יש לציין את עיונו ובקיאיותו העצומה בסה"ק שפת אמת על התורה ועל הש"ס. היה בקיא בו באותיותיו. ובכל שיחה היה מביא מדבריו ה' כשהוא עוטר להם עטרה וביאור מלאים חן ושכל טוב. גם ספריו הנפלאים של הגאון הקדוש מקו"ג'לוב זצ"ל הי"ד. בעל ה"ארץ צבי" היו שגורים על פיו כנתינתם, ולא חדל מלהפוך בהם ולפלפל ולסלסל בהם. ועתה אנו יכולים רק לומר בכאב איום ונורא "הלשון הממהרת לדבר אמרי שפר - איכה לוחכת את העפר".

הגר"ד ז"ל היה מספר, שאחרי פטירתו של אביו זצ"ל בדמי ימיו, כשקם מהשבעה נכנס אל כ"ק אדמו"ר ה'בית ישראל זצ"ל ובכה לפניו וביקש שאביו יהיה בגן עדן. וענה לו הרבי, 'פאר איהם דארפסטו נישט זארגן, איהם איז גאהר גוט דארטן, דער עיקר דארפסטו זעהן אז דו זאלסט זיין גוט עכ"ל'. [עבור אביו אין לך מה לדאוג, טוב לו במקומו ובמנוחתו, עיקר דאגתך צריכה להיות על עצמך, שתלך בדרך הישר והטוב] עכ"ל.

על משקל דה"ק אפשר לומר כעת, אין אנו דואגים על הגר"ד ז"ל. "והלך לפניך צדקך וכבוד ה' יאספק". אך חסרים אנו כעת את קול הלב והשופר של הגר"ד ז"ל, שעורר את כולנו, לתורה, תשובה ומעשים טובים.

יהי זכרו ברוך, בדמע וגעגועים
דוד אברהם מנדלבוים

כשחשבתי באיזה משפטים אפשר לתאר את הגר"ד ז"ל, נזכרתי במה שהוא עצמו כתב בהקדמתו לספרו הנפלא על פרקי אבות "דברים על הפרק", על אביו הגאון החסיד רבי ישראל משה זצ"ל הידוע בשם "צעללע רב". ואלו דבריו שם, "אאמו"ר ז"ל היה כל תוכו רצוף במידות תרומיות, ויראתו היתה קודמת לחכמתו הגדולה בכל התורה, והיה אהוב מאוד למעלה ולמטה, בין אצל גדולי וקדושי ישראל ובין בין פשוטי העם שהיה להם לאב ולפטרונו ולמורה דרך...אין וחיקר, עושה ומעשה להגביר חיילים לה ולתורת...בחן שהוצק בשפתותיו ובאצילותו היתירה, ולדאבונו לא האריך ימים..." עכ"ל בהקדמתו הג"ל.

וכמה מתאימים הדברים האלו על כותבם, הגר"ד ז"ל. ועליו ניתן להמליץ "יפה כח הבן מכה האב" כמו שביארו בסה"ק, שכוחו של הבן יפה - וכל זה מכוחו של אביו. ולדאבונו ולאסונו התקיים גם בהגר"ד סיום הדברים "לא האריך ימים" ואינו, כי לקח אותו אלוקים.

בקנינת לתשעה באב, בקינה על עשרה הרוגי מלכות אומרים אנו "וצרח עליו רבי ישמעאל, בקול מר כשופר, הלשון הממהרת לדבר אמרי שפר, איכה לוחכת את העפר".

ויש לבאר ההגדרה "אמרי שפר", דהנה בברכת יעקב אבינו לנפתלי (בראשית מט, כא) "הנותן אמרי שפר". ובמדרש איתא (רבה צח) "הנותן אמרי שפר - אמרי שופר". ובמדרש תהילים (פא,ה) "הנותן אמרי שפר - אלו דברי תורה שניתנו על ידי שופר". ומה ענין הזכרת השופר כאן. ולעניינינו, דהנה כתיב (ישעיה נח,א) "כשופר הרם קולך". וקול השופר הוא קול הלב כמש"כ כ"ק אדמו"ר זצ"ל בספר "לב שמחה" על ר"ה עיי"ש דה"ק, והנה מי ששמע את הגר"ד באחד ממאות דרשותיו המופלאות, הרי שראה והרגיש את עומק לבו, דבריו היו כשופר, מעוררים ומרעידים. ועוד יש להוסיף מה דאיתא בסה"ק ששכחו של האדם השור לפני הציבור הוא, כשהוא מרגיש עצמו ככלי שאינו לו רגש של גאווה או התנשאות כל שהיא, וכמובן לפי זה נפלא הסמיכות בפייט "בקול מר כשופר, הלשון הממהרת לדבר אמרי שפר". וזהו הקשר לקול השופר.

וכל זה ראינו וראו כולם אצל הגר"ד. שדרשותיו היו מלאכת מחשבת, מלאים בכל פרדס התורה"ק, והכל היו קשובים עד לאחת לשמוע דבריו הנלהבים, כיון שהיו מעומק הלב כקול השופר, ולא גבה לבו כשופר, כי היה עניו ושפל ברך באופן בלתי רגיל ממש, כפי שראה כל מי שהכירו, ולכן התקבלו דבריו באופן מיוחד במינו. כי ראו בהם דברים היוצאים מן הלב - לב טהור ונקי. נכנסים ללב.

"תשיית לראשו עטרת פז"

ותצלח רוח ה' אל דוד

המשגיח הוותיק הרה"ח ר' אברהם מרדכי ליזרוביץ שליט"א

ידידנו היקר - שאבדלחט"א - רבי דוד אולבסקי ז"ל, היה איש האשכולות. איש נעים ומוכשר ביותר, שהכל בו. ת"ח מופלג וחסיד, יר"ש, ועסקן מסור לכלל ולפרט, ולכל דבר שבקדושה. ואם מצינו לומר, ניתן לדרוש עליו בבחינת "דוד מלך ישראל חי וקיים". הוא היה מלך, ודבריו ופעולותיו נעשו בחיות, והינם חיים ונצחיים, וקיימים לעד ולעולם. יותר משנות דור, שהם עשרים ושבע שנים, עשינו יחדיו, יום יום, יד ביד, למען התורה והחינוך והחסידות, במתיבתא ישיבה קטנה בית ישראל, וכולן תמימים ושווים לטובה, בהתעסקותו בכל התחומים, הרוחניים והגשמיים, בשליחות קודש, ובהתמסרות נפלאה לשם שמים, ולהגדיל תורה ולהאדירה. הוא עבד ופעל עם מוח גדול, ועם לב רחב, ונשמה חמה. כדרך החכמים, הייתה חברותו נעימה ומסורה, הוא היה מאוד נאמן, מסור ואוהב לחבריו ולאנשי בריתו ועצתו מכל אנשי צוות הישיבה. הוא ידע לתת כבוד והערכה לזולת, ולא תבע מהם כלל לעצמו.

אך בראש ובראשונה, ככתר על ראשו, הייתה לו בחינת מלכות לתפארת, וכמ"ש חז"ל מאן מלכי רבנן. תמיד ראינו אותו מחובר לתורה וללימודה בעיון רב ובהתמדה גדולה. היא הייתה חייו ואורך ימיו וכלי שעשועיו. הוא צלל במים עמוקים, אהב מאד את התורה ואת לימודה, הוא אהב לשקוע בתוכה, לשרות ולשחות במימיה האדירים. הוא לא הסתפק במועט, ותמיד היו לו חידושים ומערכות של פשט ופלפולים. כמה הוא שמח עם כל ספר חזק וחדש שבא לידו, הוא יכל להשפיע שמחה לכל באי סביבתו, מגילויי החדשים בתורה, ותמיד היו לו כאלה. הייתה לו התמדה אדירה, שניכרה לכולנו בעת שהיה מתיישב ללמוד, שאז היה ממש מתנתק מכל העולם שסביבו, ובמשך זמן רב היה כל כולו נתון בעומק לימודו, עד שאינו חש בכל הקורה ובמשנתה סביבותיו. גם כשידענו שהוא עסוק מאד באחד מהעניינים הרבים אשר הטוה שכמו לסבול עולם ולהתעסק בהם, בכל זאת, בין לבין, או

מיד כשהתפנה, מיד שב למקור חיותו העיקרי, והמית עצמו באוהלה של תורה. התורה הקדושה הייתה העמוד המרכזי והחזק של אישיותו העשירה. חשנו אצלו בבואה למה שנאמר בדוד המלך: "ויתאוה דוד ויאמר מי ישקני מים מבאר בית לחם אשר בשער", וכמו

כבר ספדו ספדניא לר' דוד, ועוד רבות ידובר ויסופר מאשר פעל ועשה בחכמתו ובמרצו. אך אני אתמקד מעט, בכדי טעימה בעלמא, מאשר חוויתי והתפעלתי מהשהות התמידית בצוותא עמו ולצידו. רבות ישבנו יחדיו באסיפות ובמפגשים, לטכס עצות

אודות ניהול הישיבה ברוחניות ובגשמיות, וגם לרבות מפגשים שונים, עם אנשים אחרים, במגוון עניינים של עסקנות וחינוך. רבות גם הלכנו יחדיו, ואנשים שונים ומגוונים עצרו אותנו לשיחה במהלך הדרך. הנושאים היו תמיד מגוונים, והנידון שונה מעניין לעניין, אך ר' דוד היה תמיד מעניין ומגוון. תמיד עם חידושים ומבט ערני חודר. תמיד יש לו גישה עניינית ישירה וחדה, עם תפיסה נכונה מה נכון ומה מתאים למצב הנוכחי. עם מי שדיבר ועל כל מה שדיבר, תמיד היה זה שיח תורני חסידי, מיט א ספיציעלע יודישע טעם. התקיים בו מ"ש "ויהי דוד לכל דרכיו משכיל וה' עמו". הוא היה טוב רואי ונושא חן בעיני כל רואיו ויודעיו ומכיריו. הוא ידע להתאים את עצמו, ואת תחומי התעניינותו, בהתאם לאנשים ולסביבה שאתם בא בקשר ובמגע. אנשים מכל הסוגים ומכל הגילאים. הייתה לו נשיאות חן מיוחדת, כזו המזכירה את מה שנאמר באסתר שכל אחד ואחד נדמה לו כאומתו. עם ת"ח ולומדים ועם פשוטי עמך אידן, עם חסידים ועם בעלי בתים, עם צעירים ועם ישישים וזקנים, תמיד הרגיש בן שיחו שהוא מדבר עם מישהו הדומה לו ושווה אליו כלבבו. כאילו הוא מדבר עם כל אחד ברמתו ובשפתו. והיה כל זה לא רק מגדל חכמתו ותבונתו וידיעותיו, אלא מתוך אהבת ישראל אמיתית ועמוקה, שהגביעה מתוכו התעניינות אמיתית בבן שיחו ובמהותו ובדבריו. התכונות הללו, סייעו בידו לקדם את כל תחומי התעסקותו, לטובת הכלל והפרט, בהם פעל במסירות ובהצלחה, הן לטובת הישיבות שבראשם עמד, והן בעסקנות הציבורית והכללית, בשליחות רבוה"ק. חשנו שהתקיים בו מאמר הכתוב "וכל ישראל ויהודה אהב את דוד, כי הוא יוצא ובא לפניהם".

רבות עסק גם בסיוע ליחידים ולמשפחות ובהשכנת שלום, והיו דבריו ומהלכיו, היוצאים ברגש ובהגיון מלבו הטוב, נכנסים ונקלטים בלבבות השומעים. כה מיוחד היה לו לרומם כאלו שנצרכו לעזרה ולתמיכה, כשהוא נרתם לעניין זה במסירות מפליאה, ומשקיע

בכך ממיטב מרצו ואונו. ואכן, פעל רבות וחולל תמורות בלב שומעיו, להשיב לב אבות על בנים, ולהעלותם על מסילות דרכי התורה והחסידות.

ר' דוד היה מבוע דנחלא קדישא. ידיעותיו בכל החסיד'שע היסטוריה, הן בכלל, בכל שושלות וחצרות החסידים, ובפרט בקורות רבוה"ק וחסידות גער, יחד עם ידיעותיו התורניות המקיפות, היוו מקור שופע לאמונה ולחיזוק, מהם השקה לעדרים ולכל דורש, בחן היצוק בשפתותיו, ובשפתו העשירה והמעניינת. תמיד התפעלנו איך הוא מדקדק בפרטי פרטים של כל ווארט וכל סיפור, כך שהדברים ששמעתי ממנו במשך שנים ארוכות, גם אם חזר עליהם לפעמים, כדרכה של תורה, היו תמיד באותו לשון וסגנון, ואפילו באותו ניגון והטעמה. ידועים דברי רבינו השפת אמת בפר' כי תצא, על המובא במדרש, על הפסוק בתחילת משלי, אודות התוה"ק: "כי לוית חן הם לראשך", רבנן אמרי נעשה דברי תורה חן לרשיותך. כיצד, אדם בן תורה, בשעה שהוא מזקין, הכל באין ומסבבין אותו, ושואלין אותו דברי תורה. וכתב השפ"א: פ', ת"ח שהזקין, ואין בכוחו להתגבר במעשי המצות בכוח ובזריזות, כמו בימי הבחרות, יש לו לקרב וללמד אנשים אחרים דרך עבודת הבורא, שדברי זקנים נשמעים ביותר. זכורני, איך ר' דוד היה אומן מומחה, לדובב זקנים וישישים לספר מעברם, ומאירת התורה והחסידות שנשבה ופיעמה בחצרות הרביים, ובשטיבלעך, בימי נעוריהם. פעמים רבות, גם עשה שימוש בדברי השפ"א הללו. אך דומה, שהוא בעצמו עשה עצמו מן ורש בפני כל אדם, ומתוך ענוה מופלאה, וביטול הישות החסידי שלו, התמסר בכוח ובזריזות כל ימיו ושנותיו, ובעצם כבר מימי בחרותו, להשקות מטעם ניחוח הזקנים שהיה בו. ועל כן, היו הכל מסבבין אותו תמיד, לשמוע ולקבל הימנו דברי תורה והליכות יושר, איך להתגבר בתורה וביר"ש, ומהי חסידות אמת, עד שנעשו הדברים ללוויית חן על ראשו.

בנימה אישית, אדגיש את הידידות, שהפגין והביע בנאמנות, לכל בני משפחתי מסביב, כולל אחיי וגייסי, כשהוא מקפיד תמיד לרומם ולהחשיב את עבודת הקודש. לא נשכח את הימים בהם הגיע אבי מו"ר ז"ל לביקורים אצלנו, בעיר או בקעמפ, בהם היה ר' דוד מקדיש לילות כימים לשבת עמו יחדיו, ללמוד ולדבר ולספר בענייני תורה ועבודה וחסידות, זעך אדורך שמוסען, והיו הדברים שמחים ומאירים בנהירו עילאה. זכורני, שאבי ז"ל היה אומר, שכדאי לבוא לכאן רק בכדי לפגוש את ר' דוד. והביע בפני את

התפעלותו מהידע ומהזיכרון ומההבנה של ר' דוד. איני צריך להעיד על מו"ר אבי ז"ל שהיה עובד ה' במעלות נפלאות, והייתה לו בקיאות עמוקה בפנימיות התורה" ובספרי חסידות ומוסר ועבודה, ובפרט בספה"ק שפ"א, שהיה לחם חוקו ממש. ועל אף פער הגילים ואולי גם האופי שהיה ביניהם, היו משוחחים ולומדים באהבה, ולפעמים מרמזים זה לזה בקודים, מתוך שמחה של חידושי תורה. והיו מתפעמים ומתפעלים מאד זה מזה. גם בנסיעותיו של ר' דוד לארה"ק תמיד היה מקדיש מזמנו העמוס, והיה נכנס ובא לאבי ז"ל ויושבים שעות מרוממות על התורה והחסידות.

מלבד ידיעותיו הרבים וכישרונותיו המצויינים, היה לר' דוד לב טוב ומיוחד, הוא היה בעל רגש נפלא, וידע להפעיל ולהחדיר רגש רוחני גם בלב שומעיו ותלמידיו. היה לו לב של כינור דוד, כזה הרגיש ופותח חלון לרוח הבריות, המבין עמוק לבעיותיהם ולמצוקותיהם. לב שמשך אותו לסייע ולעזור לכלל ולפרט, בכל מה שמצאה ידו, באופן המועיל ביותר, בכבוד ובצניעות. את לבו ורגשותיו העמוקים יצק גם לתוכן דרשותיו הנפלאים. אנשים חושבים אולי, כדאמרי אינשי, שר' דוד משך דרשות מהשרוול. אמנם הוא היה מוכשר ביותר, ותמיד היה לו מן המוכן מה לומר, אך אנכי יודע ועד כמה התפלל לפני כל דרשה שיהיו הדברים יוצאים מן הלב ונכנסים אל לבות השומעים. ותמיד היה אומר

שאני בעצמי צריך מקודם לחזור בתשובה ולהשתפר. דבריו של ר' דוד יצרו אצל השומעים חזות חיה ומוחשית של המצב והאווירה אודות העניין אשר דיבר עליו. הוא הכניס את כולם לאטמוספירה מכילה ומכינה לקליטת הדברים. זכורני למשל, את אחת מדרשותיו בערב שבועות, בה האיר הדרך לאהבת תורה וקבלתה במשנת החסידות, כאשר פתח דבריו בקול חוצב להבות: "צען טויזענט אידן זענען געפארן קיין גער די טעג פאר שבועות, צום דעם הייליגען רבי דער אמרי אמת זכותו יגן עלינו". הפתיה לבד, והנימה המיוחדת שבה נאמרו הדברים, היה בו כדי להרצין את האווירה, ולהגביר את הקשב לדרשתו המיוחדת והנפלאה. כמו כן, היה פעם ובאיזו משובת נעורים נגרם נזק כלשהו לרכוש הישיבה. ר' דוד הביא אז בדרשתו את דברי רש"י על הפסוק "ונתצתם את מזבחותם ואבדתם את שמם, לא תעשון כן לה' אלוהיכם". אזהרה למוחק את השם, ולנותץ אבן מן המזבח, או מן העזרה. אמר רבי ישמעאל, וכי תעלה על דעתך שישראל נותצין את המזבחות, חס ושלום לא יעלה על הדעת. אלא שלא תעשו כמעשיהם ויגרמו עונותיכם למקדש אבותיכם שיחרב. כשהוא מרעים בקולו ברגש רב ומתריע, מי הוא זה שיעז חלילה לנתץ מקום תורה, לנתץ אפילו אבן קטנה ממקום העבודה הרוחשת בגבולות הישיבה. ממזבחות היצר של החסידישע בחורים, תוך שהוא מכווין את דבריו להתבוננות במעשים הקודמים

שנעשו, העלולים אולי להיות מקור ורקע שהובילו לדברים הללו. כך הייתה גישתו, וכך השפיע על רבים, בדברי אמת שלא יישכחו לעולם.

ועל הכל, ר' דוד היה א רעכטיגע חסידישע יונגערמאן. כך בצעירותו, וכך גם בערוב ימיו ובשיא גדלותו ותפקידיו החשובים. הוא לא נתן לעצמו, וגם לא לאחרים, לחוש או לחשוב שהוא שונה או מורם מעם. הוא היה מהשרידים הוותיקים אשר דרכי רבוה"ק זרמו בעורקי דמיו. תמיד הוא הדגיש שאנו שליחים שלהם. ותמיד חי את ההרגשה שהוא שליח מנושאי הלפיד של רבנו הבית ישראל ז"ל, אשר את משנתו וזכרו חי ונשם כל ימיו. לפיכך, פעל על פי רוחו, באומץ ובתבונה, להוסיף חיילים לתורה ולקדושה, בגלוי ובסתר. הוא פעל רבות במסירות עילאית, לשמור על גדרי הקדושה והטהרה, גם בחיי אמריקה החומרנית. עליו ניתן להסמך, מעין בקשת דוד המלך ע"ה, "שמרה נפשי כי חסיד אני", וכמ"ש בגמ' וכי לא חסיד אני, שאני עוסק בטהרתן של ישראל לאביהם שבשמים. ומלבד מה שעסק רבות בגמילות חסדים, שלא על מנת לקבל פרסום או פרס. עסק גם בתחומים הללו בצנעה ובענווה, בעמל חסד של אמת, שאינו מצפה לקבל שום גמול או כבוד. ועל כך ייזכר לו לברית עולם חסדי דוד הנאמנים.

ומתוך חסידותו הייתה תורתו מתברכת ומשתמרת. אצלו הייתה התורה סולם לחסידות אמת, דרך עלייה לדביקות בבורא ית"ש, ולקידוש המעשים והדיבורים והמחשבות. זכורני, איך היה מרגלא בלשונו לומר בראשית כל שנה לתלמידי הכיתה החדשה, והיה זה בסיום שיעורו בערב שב"ק, וכך היה אומר: דעו לכם טייערע תלמידים, כי דעתי היא, שביום השב"ק אתם צריכים יותר לנוח, ולאכול לעונג שבת, והכל מתוך מטרה שתוכלו לחזור אחר השבת טעונים ועמוסים בכוחות מחודשים, להמשיך בעמל ויגיעת לימוד התורה, בכל השטורעם והמאמץ הנדרשים. וכן משמע לכאורה דעת הרמ"א שכתב בהלכות שבת, שפועלים ובעלי בתים שאינן עוסקים בתורה כל ימי שבוע יעסקו בתורה בשבת יותר מתלמידי חכמים העוסקים בתורה כל ימי השבוע, והתלמידי חכמים ימשיכו יותר בעונג אכילה ושתיה קצת, דהרי הם מתענגים בלימודם כל ימי השבוע. ואז, היה ר' דוד משנה באחת את טון ונהימת קולו, וממשיך ואומר: אך, תשמעו טוב מה אני אומר לכם, דעת המשגיח היא אחרת ממני, הוא סובר שצריכים בשבת למעט בשינה, ס'איז א שאד צו פארשלאפן דעם שבת, מ'דארף אויפשטיין פארטאגס,

און מ'דארף אויסניצען דעם גאנצע שבת אזוי ווי ס'דארף צו זיין. לענג את השבת ולא את עצמכם. שבת יעשה כולו תורה. ויש לשיטתו סימוכין רבים בחסיד'שע ספרים, וכך נהגו תמיד ריכטיגע חסידישע אידן. ואז, לסיום, היה ר' דוד דופק על השולחן, מגביה קולו ומכריז: טייערע בחורים, פאלגטס דעם משגיח! תצייתו למשגיח! כי היה ר' דוד אומן פדגוג בהדגשת יסודות החינוך, ותמיד היתה תורת חסד על לשונו.

ואלה דברי דוד האחרונים, ונאום הגבר הוקם על. וכמו שדרשו, שהקים עול תורה ותשובה. ר' דוד ז"ל הסתלק מאתנו בפתאומיות. כרעם ביום בהיר. ובעינינו, הוא כאילו עדיין חי, ודבריו עדיין מצלצלים באוזנינו. אך זאת נזכיר, את דרשתו הציבורית האחרונה שנשא כאן ברמה בארה"ק, בעת הכנס הגדול והאדיר וההיסטורי, בהתאספות כל ציבור אנ"ש בצוותא חדא, למען מוסדות התורה. בדבריו הזכיר את הפסוק "כימי השמים על הארץ", כשהוא מיטיב להגדיר את הכנס המיוחד ואת רוממותו, כאירוע שמימי ועליון, אשר בו מנשבים ומופיעים ימי השמים העליונים, עלינו, על הארץ, מעין הבחינה של וירד ה' על הר סיני, וכמו שפי' בגמ', שאישתרבובי אישתרבב ליה, למשה רבינו, כסא הכבוד עד עשרה.

ומידי דברי בזה זכור אזכור גם את הימים העילאיים והמיוחדים בהם זכינו לביקורי רבוה"ק אצלנו, איך היה ר' דוד משכיל להכניס ולהעלות את כלל הציבור ואת תלמידיו הבחורים, לאווירה המרוממת הנדרשת, להכנה הראויה ולהטבת המעשים, ולשעבוד המחשבה לטהרת גל שנתלש. ובעיקר, גם לשימור רושם הימים הללו, ככלי מחזיק ברכה לימים יבואו, כקניין עולם. כך, גם בכל פעם שזכינו וערכנו נסיעות לארה"ק, לרבוה"ק, לחצר הקודש בירושלים. דומה, כי זו הייתה מהות חייו של ר' דוד ז"ל, הוא חי בהאי עלמא חיי נשמות, הוא חי בעוה"ז מעין חיי עוה"ב. ר' דוד ז"ל חי וקיים כעת את ימי השמים, והרי גם בעוד היותו כאן עמנו על הארץ, היו ימיו שמימיים ורוחניים. הוא לא היה נטוע בגשמיות, הוא רק ריחף כאן. ובוודאי ממקום שבתו בג"ע ימליץ טוב ויושר עלינו ועל כל תלמידיו ועל כל בני משפחתו היקרים והחשובים, להמשכת דרכו וכל מפעלותיו הטובים והנצחיים לעד.

"צראש צורים אראנ"

הרה"ג ר' משה גולדבלאט שליט"א

אליבא דקושטא, אין בדברי אלה הכוונה להגדיר ולהקיף את הגה"ח ר' דוד זצ"ל, כי אינני מתיימר לסבור שהכרתי אותו באמת, שהרי בשביל להכיר את מהות הזולת יכול רק גברא רבא ו"גוטע יוד", ולא לכולם ניתנה היכולת לדעת את נפש האדם ופנימיותו על בוריו, מה גם כשמדובר באישיות רבת פנים וגוונים כמוהו, ובפרט ובפרט שבידעי ומכירי קאמינא - ה' לו חלק פנימי נסתר חתום באוצרותיו שהיה מלא וגדוש ביר"ש וחסידות צרופה בדרך של קמאי, היה איש המעלה במלוא מובן המילה, וכל מטרת דברינו הוא רק מה שאפשר ללמוד ממנו וללכת בדרכיו.

זכרתי ימים מקדם בהתגוררנו בקראון-הייטס, את מע"כ אביו הגדול הצעללער רב' - הגה"ח ר' ישראל משה זצ"ל [שראש הישיבות שליט"א קרוי על שמו] שהיה ת"ח עצום ובעל מידות תרומיות ואיידעלע מענטש, אשר חוץ ממה שהיה אדם מיוחד עד מאוד, היה לו ג"כ עול מהציבור והמוסדות של אנ"ש, השפעה רבה היתה לו על כל סביבתו ועל קהל אנ"ש, וידיו רב לו בהקמת תלמודי התורה של גור בויליאמסבורג ובקראון-הייטס, ואת "הגערער מתיבתא" אשר הקים בשלהי ימיו בהיותו מיוסר במכאובים ובמחלתו ל"ע, ופטירתו הכתה 'שאק' ותדהמה קשה בקרב כל הקהל, כי היה ה'שייך' (הברק והיפי) של אמריקה.

מונה בזכרוני המראה משנות ילדותי כאשר מרן הפני מנחם זיע"א היה כאן בארה"ב בשנת תשכ"ו,

שנתו האחרונה של הצעללער רב, וטרם שחזר הפנ"מ לא"י נערכה סעודת פרידה בביהח"ס בקראון-הייטס עם כל הציבור, וישב הצעללער רב בראש המסובים. גם חותנו הגדול הרה"ח ר' יוסף כרמל ז"ל תלמיד יח"ל, שהיה לו צימאון אדיר לתורה, וכל "חידוש ו"ווארט" היה קונה בשקיקה מרובה. ומעניין אשר היה מתלווה להצעללער רב' (עוד טרם שנעשה למחותנו) לבחון את תלמידי הישיבה על משנתם.

ומה נאמר על רבי דוד עצמו? אפשר לקרוא עליו באמת את הנאמר במשנה באבות אודות תלמידיו של אהרן הכהן: "אוהב שלום ורודף שלום, אוהב את הבריות ומקרבן לתורה", שמרוב חיבתו ואהבתו לעם בני א-ל חי, נטל את כל החמודות שהתברך בהם, כשרונותיו הברוכים, ראשו הגאוני, חכמתו והבנתו ופיו שהפיק מרגליות, ולא לקחם לעצמו ולתועלתו אלא מסרם יפה יפה לציבור וליחיד, ומכיון שהיה בעל נפש היה איכפת לו באמת אם היחיד או הציבור נצרכים לדבר שביכלתו לסייעם בכך. ואפשר לומר שכל חיותו ה' מלעשות טובה ליהודי, אם בעצה טובה בכל עת, כמו בשידוכים וכדו' אם במילה טובה, או בדרשה מרוממת.

דוגמא שהייתי עד לכך, היה כשיהודי מארץ ישראל שרצה לבוא לדור בארה"ב, והיה צריך לשם כך שיהיה מוסד פה שיזמין אותו וכאילו נצרכים לו, ורבי דוד לא הכיר את אותו יהודי, ואינו משתייך לאנ"ש חסידי גור, ויודעי דת ודין המכירים את החוק אמרו לו שיש פה פוטנציאל של סיכון מצד השלטונות אם יסתבכו

העניינים, והוא בטובו לא הביט בכך ובסבר פנים יפות פעל ועשה כל הנצרך, ואכן אותו יהודי הגיע הנה ותקע פה את מקומו והתיישב בטוב.

תמיד בסביבתו היכן שהלך או ישב היה שמחה ופרייליך, בבחינת 'עוז וחדוה במקומו', וידע להגיד לכל אחד מילה טובה ובעיקר את המילה המתאימה, כמו שידוע מאמר מרן החידושי הרי"מ זיע"א על מאמר הנ"ל "סייג לחכמה שתיקה", וכי מהי החכמה עצמה, אם השתיקה היא הסייג של החכמה? לומר את הדבר הנכון והמתאים בזמן הנכון ובמקום הנכון, דברים מכוונים ומחוכמים. וזה הגיע (חוץ מכשרונותיו) ממידת האכפתיות שלו, שיגע וחשב מה צריך השני לשמוע. ולכן, שמעתי בעצמי מהרבה יהודים עד כמה הוא חיזקם והעמידם במקום הנכון, והיו דבריו להם כמים קרים על נפש עייפה.

יש להדגיש את היותו מחנך דגול מרובה, ואולי בשנים האחרונות פחות ראו זאת בהיותו טרוד בהחזקת הישיבות, אבל הצטיין ממש בלראות בתוך תוכו של החניך ולהבין את כוחותיו הטמונים בו שאינם נראים לכל, וע"י הבנה זו והידיעה שלו איך להוציאם מכח אל הפועל - הצמיח ממש גדולי תורה, חסידישע אידען ויראי שמים, ראיתי זאת אצלו בבחורות בשנות

התש"ל כשהיה בשנות אברכותו ושימש כר"מ ומשגיח במתיבתא (יחד עם יבדלח"ט הרה"ח ר' יהודה כהן ה"ו) בשליחות מרן הבית ישראל ז"ע, וביותר כששימשתי לצידו כר"מ במתיבתא והראה נפלאות לקחת בחורים "סגורים" ולהצמיחם שיפרחו ויתנו פרי לתפארת. ואם בחינוך עסקינן, נדיר למצוא איש כמוהו שהיה לו כ"כ הרבה עין טובה לבני אומנותו - ראשי הציבור, הרבנים העסקנים והמחנכים - תמיד שמח בהצלחתם וסייעם ככל הנדרש בסבר פנים יפות, וכן קשה להבין את רוב סבלנותו 'אייזענע סבלנות' גם לתלמידים, ובכלל לשפופי הקומה והמסכנים, אשר עם כל כשרונותיו וחכמתו והבנתו המהירה והחדה בכל זאת מצא מקום וזמן לכולם.

זאת נחמתינו במה שהשאיר אחריו, הן מבחינת המשפחה שהקים כרם נאה לתפארת, בנין וחתנין צורבי מדרבנן ואנשי חיל, ובכללם מפאר את מורשתו בנו הרה"ג ראש הישיבה שליט"א שיעליו הש"ת דרכו לאויש"ט, וכן את המוסדות והנהגת הציבור וחידושיהם הכתובים והמודפסים. כן יאמר ה' שנוכל להמשיך דרכיו להגדיל תורה ולהאדירה, ובכך נוכל להתנחם ולהתחזק.

משעת ר' דוד ניטל טעם...

הרה"ח ר' עזריאל אסתרזון - משגיח מתיבתא בית ישראל

כאשר רבים הכותבים דברי הערכה ונטפי דמעה, נשתדל אי"ה להתמקד בב' נקודות, מנקודת ראות של ר' דוד שלי"...

לבני הדור שלנו צרוב בעצמותינו הדברים החוצבים שנשא ראש הכולל שליט"א, הגה"ח מוהר"ר אליהו פישר לרפ"ש, במתיבתא בסעודת ב' אדר תשמ"ז - היארצייט העשירי של אדמו"ר הבית ישראל ז"ע, והזכיר את דברי הגמרא (ברכות כה.) שכשיקרב רבן גמליאל הנשיא את רבי יהושע וראה את המצב העלוב של ביתו וא"ל "מכותלי ביתך ניכר שפחמי אתה", השיב לו ר' יהושע "אוי לו לדור שאתה פרנסו שאי אתה יודע בצערן של ת"ח במה הם מתפרנסים וניזונים", וקרא בחיל ר' אליהו שליט"א על הבית ישראל עד כמה שהוא אכן כן ידע בצער ובהתמודדות של כל ת"ח, כל צורב, בחור ואברך חסידי, עד כמה הוא מתקשה ומתייסר בנסינותיו בכל הפרטים, ומסר נפשו להמציא לבני דורו צרי מזור ונוחם, ואשרי הדור שהבית ישראל פרנסו.

ולענייננו, בנגענו בשולי אדרתו של תלמידו הגדול של הבית ישראל, הלא הוא ר' דוד זצ"ל, עיינו ראו איך שהשקיע את טוב לבו וכישרונותיו הברוכים כדי להשכיל ולהבין את נפש הזולת מה נצרך לו בעת הזאת, אם זה במפגש אקראי, או לעת שמחתו או צער - אלו הם הדברים הנכונים שרוצה לשמוע, וכך גם בכל דרשה שנשא, איך שזכר בכל שמחה להזכיר את הסבים והדודים והאורחים, ובמיוחד הנשברי לב, האלמונות, וכדו', אם באירועים ציבוריים שהבין לנפשם של הדרשנים ופני הדור, איך לכבדם ולהאהיב דבריהם על השומעים, וגם אלו הדברים יערבו לאזניהם של נדיבי העם המחזיקים בעץ החיים, אבל גם ובעיקר לקשיי היום היושבים לעתים בקצה המחנה - כמה החשיבם לעת שמחותיהם והיו דבריו הנכוחים ורמזי חכמותיו ונוטריקוניו ערבים עליהם, בבחינת "משכיל אל דל". ואפילו ל"ע לעת הללויות והספדים אשר חוץ ממה שדאג להזכיר ולהחשיב את הנותרים - יקרא דחיי, אמר איזה גימטריא על הנפטר או תאריך הפטירה כדי לעשות לו זכר וכבוד, יקרא דשכבי.

[כד אחינא להכא, אזכיר דבר צחות מחוכם שאמר על מאמרם ז"ל "העני ושאין לו בנים חשוב כמות",

שהנה מתי מכבדים מתפלל בשטיבל? או כשמדובר ב"גביר" אזי מרבים לכבדו בעליות או לגשת לעמוד וכדו', או למי שיש לו בנים וצאצאים, הרי שלעת שמחות - מתכבד בעליה וכיבודים, אבל מי שאין לו לא את זה ולא את זה "עני ושאין לו בנים" - מתי הוא יקבל את תשומת הלב? "חשוב כמות", הוא חשוב רק כשיש לו יארצייט "כמות" - יש לו עליה וברכו וכדו'..

מעניין לעניין, אהב לצטט מאמר מחוכם בענין כבוד בביהכ"ס מאת הגאון הרב שמעון שוואב זצ"ל, רב קהילת "עדת ישורון" של יוצאי אשכנז במנהטן, על הנאמר בגמ' (ב"ב ט"ז ע"ב) שביום פטירת אברהם אבינו ע"ה עבר עשו הרשע חמשה עברות, כפר בעיקר, הרג את הנפש, נערה המאורסה, כפר בתחיית המתים, ובזה את הבכורה, ושאל הרב שוואב וכי איזה צד השווה יש בין עבירות חמורות שלו ל"ביזה את הבכורה" ולכאוף לאו בני בקתא חזא נינהו ואינם שייכים בסט אחד בצוותא? והשיב בחכמה, כגון אנא שאני רב ומנהיג של יהודים יותר מודרניים מכל המינים והסוגים במנהטן, לפעמים צריך אני להתריע על עבירות חמורות כשמירת שבת או נישואין לבני עם חי, הרי לעתים מזהיר אני "אם תבוא ח"ו ברכבך בש"ק לביהכ"ס הרי שלא תוכל להתפלל לפני העמוד, אם ח"ו במשפחתך יתקיימו ח"ו נישואין שאינן הוגנים - לא תוכל לקנות ביה"כ מפטיר יונה" וכדו'. אבל מה אעשה כשאבין שלמתפלל הזה אין מעניינים אותו עליות וכיבודים, הרי נשמת מידי כח ההתראה האחרונה ואין לי יותר כלי באמתחתי איך לקרבו לידישקייט, אי לכך - אם ביזה את הבכורה ואין זה חשוב בעיניו - הרי בקל עלול לבוא לכל עבירות חמורות, ודברי פי חכם חן].

אוהב שלום ורודף שלום

הרה"ח ר' סנדר שכטר

השידוך, ושאלתי אותו: היתכן? האדם הזה הרי גרם לך כ"כ הרבה עגמת נפש? וענה לי ר' דוד זצ"ל: מה שיש לי חילוקי דברים ביני ובין האיש הזה, זה דבר אישי ולא סיבה להפריע לו לסגור את השידוך!

ולפי זה נוכל להמליץ על ר' דוד את הפסוק "גם איש שלומי", דהיינו כל פעם שהי נצרך חיזוק בענייני שלום, היה משכין מיד אהבה ואחוה - "הגדיל עלי עקב" - בחיינו, שהלך מעמנו ועזב אותנו לאנחות.

"גם איש שלומי אשר בטחתי בו הגדיל עלי עקב" (תהלים מא, י)

ידידי הרה"ג ר' דוד זצ"ל הי' אוהב שלום ורודף שלום, וזה הי' מידתו מחמת שאהב כל אדם באמת ובלב שלם "ועל כל פשעים תכסה אהבה" (משלי י, יב).

בתור גבאי בביהח"ס פעם סירבתי למאן-דהוא לעבור לפני התיבה היות ששמעתי שאינו מתנהג כהוגן, ואסור על פי שו"ע להיות שליח ציבור, כשמוע ר' דוד זצ"ל מהדבר, בא לפני בטענה למה איני מניח לאותו אדם לעבור לפני התיבה, והראיתי לו את דברי השו"ע באו"ח, והמליץ לי אז עליו בדברי חז"ל, "לא נחרב בית המקדש אלא משום שהעמידו דבריהם בדברי תורה", והבן.

שוב פעם אחת הייתי נוכח בשעה שבא אדם לחקור בדבר שידוך עם אחד שלא היה מאוהביו של ר' דוד ... מחמת איזו נגיעה, ובכל זאת יעצו ר' דוד לגמור

"רצנה רצון רעפארט"

מעין שבע

הרה"ח ר' אפרים גרוסברגר

בבואי לשרטט על הכתב קוים לזכרון של האי גברא רבא, נפש יקרה שהכל שמחים בו, מרביץ תורה לעדרים ומחנך נפלא הרב ר' דוד ז"ל, עוד בטרם אבוא אל העי"ן, משימה קשה בידי, כי איך אעלה על הכתב בשורות מעטות תילי תילים של זכרונות ורעיונות? ואיך אפשר לצמצם רבוא רבבות מחשבות – בדף אחד? הלא ימי חייו היו מסכת שלימה שלמד עמנו, עם סוגיות עמוקות ומסובכות, מתובלים בדברי אגדה ודרוש – פרוסה על תקופות של שנות דור.

אך מכיון שאי-אפשר לצמצם, חייב להיות שאיכא דרכא אחרינא!

והיה ראשיתי מצער, עד שעלתה במחשבה למה לא לצמצם את הזכרונות **במעין שבע** מסביב ל**שבע מדות**? וכדלהלן:

חסד. הטו אזנכם, שמעו ותחי נפשכם, בהיזכר **חסדי דוד** הנאמנים, שברחמיו וברוב חסדיו גמל עם זולתו יומם ולילה בכל עת ובכל שעה. בעתו ובעטו, העניק עצה טובה ותושיה, עזרה וסיוע שיש בו ממש לכל הבאים בצל קורתו – ידידיו ותלמידיו, המון נצרכים ולבבות שבורים. לעד יזכרו נאומיו אשר דרש **בחסד** עליון ומשאיו אשר נשא בכל עת מצוא, הן בישיבותינו הן במקהלות רבבות עמך בית ישראל. אף הרים קול ברוב חינוא וחסדא בעידנא דחדוותא זמני שמחה ור"ל בעת ספוד כחסד של אמת.

גבורה. התגבר כארי בראשית מסכת חייו במישור הכלל, ומאז נדמה כגבור עושה מלחמה, על אף שצעיר לימים ה'. בקומו מתוך העדה, ראו בו גבר בגוברין, שהתאזר בגבורה לעמוד על המשמר בתיקון וביצור חומת הדת. בעוז ובתעצומות הגה ברוחו הגדול, לחזק לבבות ולנהל מערכות, וברוב חילו גר אחריו צבור שלם – זקנים עם נערים, נכבדים ופשוטי עם. דוד לדור ישבחו מעשיו ויספרו על האיש ופעלו, מעשה ידיו תקפו וגבורתו.

תפארת. ראה ראינו בהנהגתו מין מיזוג של מדות החסד והגבורה גם יחד, ובדרכי עבודתו בחר לעצמו דרכי נועם ו**תפארת** לו מן האדם. כמחנך נפלא קירב תלמידיו בימין – באהבה רבה הצרופה עם דאגה תמידית למחסורם הרוחני והגשמי, ומצד שני ידע איך לדחות בשמאל – כפי דרישת המצב ולעמוד איתן מול פגעי הזמן, אך מעולם לא התנהג בסברא של 'כיון דאידחי אידחי'. שיכל את ידיו כאומן נפלא, והיו תוצאותיו לשם ולתהלה ופירותיו **לתפארת**.

נצח. לעד ולנצח יזכר את כל אשר פעל איזן ותיקן **נצח** על מלאכת בית ה' – עולמות ואולמות התורה אשר

"אחזניה ולא נעזבנה!"

הרה"ח ר' יצחק לייב מלאך

היה לו כח לתת הרגשה טובה לכל אחד. פעם כשישבתי אצלו בכתה בקעמפ, נפל לי חידוש ברש"י שלמדו אז במסכת סוכה, ואמרתי לו את החידוש, הוא מאוד שיבח אותי ונתן לי להרגיש 'מילין דולר'. כשהגיע אבי לוויזיטינג-דעי, מיד כשפגש אותו ר' דוד, אמר לו בשמחה את מה שחידשתי כאילו שהרציתי דברים עמוקים וגאוניים.

גם אח"כ כעבור שנים פגש אותי פעם והזכיר לי את החידוש במאור פנים.

בעבור השנים היה לי עמו קשר, ושמתי לב לכמה נקודות שברצוני לכתוב עליהם: א. תמיד כשבאו לפניו, אני או כל אדם אחר, עם "ווארט" או חידוש מסויים, תמיד הוסיף עליו נופך משלו, ולא ניסה להפריך אותו כמקובל אצל רבים...

ב. עם כל עשייתו המרובה, בהקמת מוסדות גור בארה"ב, חינוך ובניית דורות, כשכבר בתור אברך צעיר מונה להדריך בחורים, והכניס לציבור מושגים כמו 'פארטאגס' ושאר עניינים. אף פעם לא החזיק טיבואת לנפשיה ולא נשמע מספר על עברו ועל פעליו המרובים, כמו שרואים אצל מבוגרים אחרים שבד"כ כן מעוניינים שידעו על השגיהם. וממש כמו שכתוב "הללך זר ולא פיך", וכן בגמרא ברכות (י:): "כל התולה בזכות אחרים תולין לו בזכות עצמו".

ג. זכורני שגם בזמנים שהיה טרוד מאוד ולחוץ בנשיאת עול החזקת הישיבה ושאר נושאים שעמדו על הפרק, לא פסק פומיה מגירסיה ובכל חושיו שקע בלימוד והמית עצמו באהלה של תורה.

כשחזרתי מלוויית אבי מורי זצ"ל, פגש אותי ר' דוד ואמר לי על אבי: "א זעלכע מאכט מען שוין נישט היינט..." ("כאלו אנשים כבר לא מייצרים היום..."). גם על ר' דוד זצ"ל אפשר לומר באותו מטבע: "א זעלכע מאכט מען שוין נישט היינט" והחידוש אצלו שאף אותו "האט מען נישט געמאכט", הרי הוא בנה עצמו לבד, בגיל צעיר ביותר כבר התייתם מאביו, ואת דרכו סלל לו בעצמו.

מי ישכח את דבריו שנשא בכנס אודות פגעי הטכנולוגיה, שנערך ב-18 עוועניו פארק, שם שאג מנהמת ליבו לשמור על גחלת ישראל שלא תכבה. גם בסיום הש"ס הגדול, עדיין חקוקים דבריו החוצבים בליבותינו: "תורה צוה לנו משה!" "אחזנוה ולא נעזבנה!" והיו הדברים יוצאים מן הלב ונכנסים עמוק בלב.

ודאי שאם נשיכל ללמוד מדרכיו, כיצד התבטל לגמרי לרצונם של רבוה"ק, וכן את טוב ליבו, שתמיד נתן לשני מה שיכל, יהיו אלו עילוי לנשמתו.

ילד קרוב לבר מצוה הייתי כשפגשתי את ר' דוד זצ"ל בפעם הראשונה בקיץ של שנת תשל"א, באותו זמן עדיין לא היו מוסדות גור בבורו-פארק, חוץ מהשטיבל היחיד שהיה ברחוב 13-49, שגם בו רוב המתפללים לא היו שייכים לגור.

למדנו ב'פרעמדע' מוסדות, על ה"בית ישראל" לא ידענו כמעט, וגדולים התפרשו אצלנו כאלו כמו הסאטמערע רב, הליובאוויטשע רבי, ור' משה פיינשטיין זצ"ל. ידענו שיש חסידות גור, אבל לא שמענו אף פעם אודותיה ולא היה שייך להיות בקשר טלפוני ולהיות שייכים לשם, ואף מושגים כמו "חיפה" "כפר שמריהו" היו זרים לנו.

עד שהגיע הקיץ הראשון בקעמפ, שם היו הממונים ר' דוד זצ"ל, ולהבחל"ח ר' יודל כהן, והיה ר' דוד מג"ש לילדי הכיתה הצעירה, שם למדו עוד ילדים שהכרתי מבורו פארק, וכן ילדים נוספים שהגיעו מוויליאמסבורג ומקראון-הייטס.

ור' דוד, חוץ מהיותו מג"ש מיוחד, היה בעיקר "אבא", הייתי אז בשנה הראשונה על אמי ע"ה, ור' דוד – שגם הוא התייתם בצעירותו – ידע את נפש היתום וקירב אותי בצורה מופלאה ומרגשת.

הוא היה מחנך בצורה מיוחדת, ואף פעם לא צעק על מי שלא התנהג כהוגן, אלא כיסה את הפסק' בחיוך וב"ווארט" מהנה, הייתי ממש פאר'כישוף"ט עליו. הוא היה הראשון שלימד אותנו מה זה "גור", מה הפירוש "צדיק הדור", הוא דיבר כ"כ הרבה על ה"בית ישראל", דברים שעל אף שהייתי כבר 'מופלא סמוך לאיש', אף פעם לא שמעתי.

סיפר על מה שקורה בירושלים ובת"א, על חסידים מופלגים שמסתובבים בגור, סיפורי צדיקים, והסביר מושגים על "ביטול", "טיש" ו"שורה", הרגשתי ממש תשוקה עצומה לגור.

גם לחסידישע סעודות' נתוודענו רק אצלו, מה הם 'סעודות שבת' אצל 'גערע בחורים', אמנם ספגתי הרבה בבית אמור' זצ"ל, אבל לסעודות בכגון דא בצוותא חדא עדיין לא הורגלנו.

חזרנו אחרי הקיץ לישיבה והרגשנו הרבה יותר גבוהים משאר הבחורים, אנחנו הרי מקושרים לצדיק הדור – ויגבה לבו בדרכי ה', היה ברור לנו גם שבגיל 14 נוסעים ללמוד בארץ ישראל, וציפינו לכך בכל לב.

במשך השנה לא נפגשתי עמו, אך בקיץ הבא שוב למדתי אצלו, ושוב רומם אותנו לדרגות גבוהות בעבודת ה' וחסידות והדריך אותנו להיות "חסיד'שע בחור".

"כימי השמים על הארץ"

הרה"ח ר' שמואל אהרן טרויבע

הבחור, זכורני כמה טוב הרגשתי כשסיפר לי, שאמר לו ר' בעריש ערליך ז"ל שפגש אותי ואמרתי שאני לומד הסוגיא של "תלוליות", וכמובן, כלל ר' דוד שמועס על הבית וועד לחכמים שר' בעריש גדל בו, ואיך היה נראה כזה בית לפני המלחמה. ככה הכניס בנו מתיקות, חשקת וחשיבות התורה.

אחה"צ למדנו פסחים, והיינו 25 בחורים בחדר ישן ומתקלף שקנה המתיבתא ליד בגין הישן, ור' דוד תיאר לנו איך יראה הבגין החדש, עם ציפוי עצי זית בחדר ה"לאבי" (ואכן כשבנה הבגין החדש לא חזר בדיבורו, והתקין עצי זית ב"לאבי"). זכורני שפעם באמצע השיעור בסוגיית חזקיה ואבוהו נמנמו כמה בחורים, ופתאום שאג בקול, "אטענשיין ביזנעסלייט" וכולם התעוררו והיטו אוזן, ואז הרחיב על הלכות מו"מ באיסורי הנאה. גם סוגיא דר' חנינא סגן הכהנים למד בכזו בהירות, שעד היום אני אוהב את הסוגיא הנ"ל. ההקדמה לסוגיא של ר' חנינא סגן הכהנים זכור לי היטב, וכה התחיל: "ביקרתי בבית המדרש בפלעטבוש להשפיע שיבואו לדינר של הישיבה, וכיבדו אותי לומר את שיעור דף היומי, ולמזלי היה הדף בסוגיא של ר' חנס"ה ולא העזתי לומר שאיננו לומד דף היומי, ולכן אמרתי שאני עדיין אוהז כמה דפים קודם -אבל- השיעור הייתי מוכרח לומר, בחורים אם לא תלמדו כעת הסוגיא, וואו עס דארף צו זיין, איך תסתדרו במצב כזה".

חסידות, דביקות, התבטלות, הכל לימד אותנו בדרך המיוחד שלו, על ידי סיפורים והמחשת חצר גור. פעם סיפר על ר' זעליג ועל ר' רפאל יעקב איך שעמדו בשורה ואיך התבטלו לבית ישראל ז"ל, ופעם אחרת סיפר על ר' נחום קרנוסר (שלימיו ה' למחותנו) "אם תחתוך אותו, וועט ארויסשפריצען בית ישראל נישט קיין בלוט". סיפר שקיבל הדרכה מהבית ישראל זי"ע מה ללמוד עם בחורים צעירים "גמרא מיט תוספות און אמאל א מהרש"א אדער א פני יהושע", ההתבטלות שלו לרבותינו ראינו בחוש, ולא היינו צריכים לשמוע סיפורים.

הקדמה: במאמר זה אינני בא לתאר את ר' דוד ואת גדלותו, כוונתי רק לתת לקורא מבט כמה גידלתי ע"י ר' דוד וכמה אישיותו השפיעה עלי.

מרגלא בפי ר' דוד "כימי השמים על הארץ הימעל טעג אויף די וועלט". ואכן כמי שזכה להתחנך אצלו מגיל צעיר, ולאחר מכן בשנות הבחורות, ולהתייעץ עמו כאברך, וכהורה לילדים, עד יומו האחרון, זכיתי לימי השמים על הארץ.

ילד קטן הייתי כששמעתי את ה"פתיחה" מר' דוד ביום הראשון בקעמפ גור. עדיין מהדהד באזני קריאתו בשם די רבי זאל זיין געזונט (הלב שמחה זי"ע"א) "מחנה גור - והיה מחניך קדוש" כמובן הסביר במתיקות ובתקיפות ולימד אותנו "וה' מחניך קדוש" מהו. כמנהל של הקעמפ פחדנו ממנו לעבור על הגדרים, ותמיד הופיע בדקה הנכונה, אבל אף פעם לא "תפס" אותנו. כשהיה מגיע בלילה להסתובב בין האהלים ושמע שמדברים אחר זמן שינה, קרא בקול מבחוץ "ווער רעדט דארט", ורק לאחר שכל אחד ברח לחדרו נכנס ועשה סיבוב.

אכן הימעל טעג אויף די וועלט.

בחור קטן הייתי כשלמדתי אצלו בשיעור א', "הבנת" שאם לא אדע מה הם שמות ד' חלקי שו"ע ונו"כ אני צריך להתבייש, אבל אף פעם לא בייש אותי, תמיד ידע לשאול אותי השאלה שידעתי התשובה עליו, ותמיד דאג שאשמע מהשני התשובה לשאלה שלא ידעתי.

מתיקות התורה - בבוקר למדנו מסכת כתובות, והטעם עדיין בפי. לכל סוגיא היה תואר: פלגין דיבורא, מפולמ"כ, שכמובן קדם לזה אתגר של פיענוח הראשי תיבות, וכשלמד איתנו לראשונה הקצות עם ארבע הסברים על מפולמ"כ גם זכינו להקדמה מה זה "קצות" ומי מחברו, ומה זה "נתיבות" ו"משובב נתיבות". גם למדנו סוגיות "תלוליות", "קלב"מ".

ר' דוד ידע שהרגשה טובה זהו המפתח להצלחת

היתה כל כך מפחידה לפני שנכנסנו לפרשה, ואכן ר' דוד הקדיש לנו שעות ארוכות לייעץ וללמד איך מסתדרים עם התפקיד לשדך הבנות.

אכן כימי השמים על הארץ.

כל יו"ט ה' זמן גרמא לשמוע פשעטליך בלומדות וחסידות, בר"ה עורר אותנו בטעמי תקיעות שופר, ביו"כ בעניני עבודת כה"ג, והפיוטים ומחבריהם, סוכות מאן דכר שמי' - כל שנה אמר פשט חדש בהושענא יושבת וממתנת עד כלות שבת, וככה הכניס לנו טעם מתוק בכל יומא דפגרא.

אכן הימעל טעג אויף די וועלט.

שנה אחת אמר שיעור לאברכים בחומש רש"י, ומי שלא טעם מתיקות השיעורים האלו לא טעם טעם מתיקות התורה, פשעטליך על גיד הנשה, בן פקועה, ביטול ברוב וכו' הכל עם כזה חיות, כזה לעבעדיגקייט - כנתינתה מסיני - הרגשנו שחזרנו לימי הנעורים במתיבתא.

ובמנהגים, ממש כל רז לא אניס ל', לא נשאר שאלה בלי תשובה והדרכה: תמיד סיפר מה שזכה לראות אצל רבותינו, או שראה מנהגם של הדור הקודם, (חותנו ר' יוס'ל כרמל נחשב אצלו כמקור מהימן למנהגי חסידים בפולין) כל שנה בליל שני של סוכות נסוב השמועס איך נהגו החסידים: "לישב בסוכה קודם או שהחיינו קודם", הרגשנו שר' דוד הוא הקשר שלנו עם המסורה.

אכן כימי השמים על הארץ הימעל טעג אויף די וועלט.

אוי מי יתן לנו תמורתו

ר' דוד האדם הגדול בענקים ביטל את עצמו וגדלותו לחנך אותנו ולהעלות אותנו בדרך הישרה שיבור לו האדם. וטיפח וגידל כל עלה ועלה וכל דשא ודשא בקהילתנו, כל ילד כל ילדה כל בחור כל בתולה כל אברך וכל משפחה שצמח וגדל בארה"ב גדל על ידי ר' דוד שעמד ואמר גדל. הקב"ה הרופא לשבורי לב יחזק את כולנו שנוכל להמשיך בדרך הישרה שלמדנו מר' דוד.

בימים האחרונים של הקיץ האחרון שלי כתלמיד המתיבתא, לפני שנסעתי לשיבה גדולה בארץ ישראל, לא ישכחו ממנו, זה היה זמן קשה מאד לבחורי גור בצל פטירת ה"פיר בחורים". ועל אף ריחוק המקום שמענו על המקרה - ארבע בחורים בגיל שלנו נטבעו ר"ל - הסתובבנו המומים ושבורים, אז דרש ר' דוד, "דודי ירד לגנו ללקוט שושנים" דרשה מלאה חיזוק מצד אחד, ומצד שני מלאה דרישות לתקן עצמנו ולקבל קבלות.

אכן כימי השמים על הארץ

גם כשכבר למדנו בישיבות בארץ ישראל, זכר אותנו ודיבר איתנו. כשחזרנו לחג הפסח התעניין על הלימוד שלנו בישיבות הגדולות מעבר לים. הרבה מחבירי התייעצו איתו על שידוכים ואכן גם ה' שדכן שלי, ככה שגם זכיתי ללמוד אצלו פרק האיש מקדש.

כימי השמים על הארץ.

פריץ צעיר הייתי שבועיים אחרי החתונה (שאלתי אותו פעם למה קוראים לאברך צעיר פריץ? ושלח אותי לשאול את ר' טוביה בוקצין מזקני החסידים שהתפללו במגין קראונהייטס בבגין המתיבתא, ר' טוביה הסביר לי שפעם רק אחרי הנישואין נסעו לצדיק אבל בחורים לא נסעו נסיעה לרבי, פריץ זה ר"ת פ"עם ר'אשון לראה צ'דיק, ומזה נובע הכינוי לאברך צעיר פריץ) וחכייתי בתור למכור החמץ, וזדים הליצוני "פריץ! איזה חמץ יש לך למכור" אבל ר' דוד קיבל אותי בסבר פנים יפות והסביר מה מוכרים, מה מסמנים, ומה זה הרשאה, ככה גדלנו וככה טיפח אותנו בכל שלב משלבי החיים.

כשנולדו לנו ילדים והיינו הורים טריים התייעצנו איתו, שמענו איך להתנהג כהורים, ועל מה אסור או לא כדאי להתרגז, ומתי מותר להתרגז. כן! ר' דוד לא אמר לנו תה' מלאך ואפילו הסביר שלפעמים יכול להיות תועלת לילד כשרואה הורה במצב לא רגוע ולומד איך להתנהג ווען א טאטע איז איבערגעשטרענגט. הדרך אותנו איך מתנהגים כשנוהגים ברכב, ואיך מתנהגים במשרד, בכל צומת בחיים ה' לנו מי לשאול וממי לקבל. כשגדלו הילדים והגיעו לפרק האיש מקדש לא ידענו איך לשקול הצעה לשידוך, המילה שידוכים

א שטיק תורה

הרה"ח ר' שלמה ברגשטיין

בהרבה ישיבות כבר ביקרתי, מהם קטנות ומהם גדולות, מהם ידועים וגם לא ידועים, חסידישע, ליטווישע וספרדישע, ולכל אחד מהם מכנה שותף - הכיסא של הראש ישיבה - יש מהם שהם במזרח ויש שבמערב, יש מהם ליד סטגדר ויש ליד שולחן, יש מהם ששולחנם כל הזמן מלא ספרים, ויש מהם שהוא ריק לחלוטין עם ברק מהשולחן.

אם יש דבר שאפשר להגדיר במה ר' דוד היה אחרת מכל ראש ישיבה אחר, היה האנוכיות שלא תפס שום מקום כלל וכלל 'דוד לית ליה מגרמיה כלום' - אין מקומו במזרח וגם לא במערב לא באמצע ולא בצד, לא בתפילות ולא בלימודים, מקומו הוא בכפיפת ראש, יושב כשלישי בחברותא ומנסה להבין את הדור הצעיר ממנו בחמשים ושישים שנה ולהרגיש את הדופק שלהם, להבין את צרכיהם, להחמיא על הלימוד וההבנה של כל אחד, ואז בלי שום אנוכיות יושב עם החברותות ולומד איתם ועכשיו מנסה להביא להם עוד טיפה של חשק בתורה, עוד התלהבות, נאך א ברען פאר תורה, אהה! לולא תורתך שעשועי אז אבדתי בעניי, הנה, הנה הצלחה של תורה שנבלע בדמיו עם געשמאק והתלהבות.

וכמו שהיה רגיל לומר את הגמ' אמר רבי אמי: מאי דכתיב נעים כי תשמרם בבטנך יכונו יחדיו על שפתוך אימתי דברי תורה נעימים? בזמן שתשמרם בבטנך, ואימתי תשמרם-בזמן שיכונו יחדיו על שפתוך ורש"י מפרש שתשמרם בבטנך - שהן שמורים בידך שאין משתכחין ממך: לזה הוא חתר להעביר לתלמידיו: תורה עם געשמאק, יודעים, מבינים, חוזרים, ויודעים.

באחד מהדרשות שמונחות בעצמותי אמר ווארט אדיר על תורה, הגמ' בשבת מספרת 'ההוא צדוקי דחזייה לרבא דקא מעיין בשמעתא ויתבה אצבעתא ידיה תותי כרעא וקא מיין בהו, וקא מבען אצבעתיה דמא, א"ל עמא פזיזא דקדמיתו פומייכו לאודנייכו, אכתי בפחזותייכו קיימיתו ברישא איבעיא לכו למשמע אי מציתו קבליתו, ואי לא לא קבליתו, ע"כ. מה הקשר של דם מאצבעות לדברים שאמר הצדוקי? אלא, אמר ר' דוד, קבלת התורה אמיתי הוא כשיהודי מהופנט מתורה 'עהר הערט נישט, עהט זעהט נישט, עהר טאפט נישט, יעצט איז עהר א שטיק תורה' - זהו קבלת התורה אמיתית, בשעת לימוד הוא מקושר לתורה והוא חי תורה וכל רמ"ח איבריו ושס"ה גידיו נהיים 'א שטיק תורה'.

דרשה כזו שזכרתי שהוא מסר בתחילת שלשת ימי

הגבלה היה באפשרותו לנענע את הגלגלים של הישיבה ולהביא אותם למקום הגבוה בתורה וקדושה. אך זה לא היה די בשבילו כלל וכלל, כי לא די להפעיל רכבת אלא חייבים לדאוג שנוסעיו יעלו ג"כ. וזה הוא עשה אחד על אחד בלי שאף אחד ירגיש שהוא מעליו אלא כלומד שלישי שיושב עם חיוך וגעשמאק וביחד מתרוממים ובכך הוא העלה את נוסעיו על הרכבת של הישיבה. אלו שהיה בישיבה בסוף שנות התש"נ יכולים להעיד על אותו פעם שר' דוד נכנס לשיעור הכללי של פרשת השבוע ביום שישי עם המנקה הגוי שסחב ספסל בשבילו ושם אותו ליד הבימה. ר' דוד שסבל אז משושנה [ר'ויז] והיה קשה לו לעמוד על אחד מרגליו, העמיד את רגלו על הספסל ליותר משעה של שיעור. כשהרבה שכחו כבר מה היה הנושא של השיעור, אך בעצמותיהם נחרט חזק אותו דוגמה שיש דרך של קבלת התורה 'עהר הערט נישט עהר זעהט נישט, עהר טאפט נישט, יעצט איז עהר א שטיק תורה' זהו קבלת התורה אמיתית בשעת לימוד הוא מקושר לתורה הוא חי תורה וכל רמ"ח איבריו ושס"ה גידיו נהיים 'א שטיק תורה'.

דוד לית ליה מגרמיה כלום - אחרי שנים של עשייה ואלפי דרשות בשמחות, דינרים ולוויות, ר' דוד הלך בלי אנוכיות ובלי 'מצב מסביבו', שייף עייל ושייף נפיק, בלי חשבונות אישיים עם אנשים. מאות ואלפי תלמידים יכולים להעיד על מסירתו לכל תלמיד ושאלף פעם לא בייש מישו, וכל אחד היה אצלו נשמה קדושה שחצובה מתחת כסא הכבוד בלי שום קשר למעמדו בישיבה ואם מקומו בישיבה או לא. הישיבה אצלו לא היה מקום של ביזנס וכבוד, אלא מפעל של נשמות טובות וקדושות שהוריהם הפקידו אצלו לרוממם ולקדשם כמה שאפשר בדרך התורה והחסידות. כל תלמיד שלו זכה לחיוך חם בכל פעם כשפגשו ברחוב, גם שנים רבות אחרי עזבו את הישיבה, ואיתו תזכורת: 'געדענק ווער די ביסט, פון ווי די שטאמסט', אל תשכח, אתה נשמה טהורה, אני עוד זוכר את הלעכטיקייט שהיה לך בישיבה ואני בטוח שאתה ממשיך ככה ואתה יכול להמשיך יותר.

למרות שלר' דוד לא היה לו אנוכיות כלל, אך בתוך מאות ואלפי לבבות נמצא ר' דודל קטן שעדיין ממשיך לחיות ולהאיר את העולם. יהי זכרו ברוך.

תלמוד תורה כנגד כולם

הרה"ח ר' שמואל יצחק מאיר

וכשלומד מתקיעת שופר של ר"ה הרי זה מקיים את כל ענייני עומד מכסא דין ויושב על כסא רחמים וכו', אף שהוא כעת בכלל רחוק מהזמן והתאריך המדובר. ובזה הסביר את דברי המשנה "ותלמוד תורה כנגד כולם" שבכח לימוד התורה הק' למשוך הזמן וכח המצוה כבזמנה ממש, כנגד כל המצוות התלויות והמוגבלים בזמן.

ובדיבורים מעוררים אלו הלהיב השומעים ללמוד בהתרוממות הרוח.

ואיך אפשר לדבר מר' דוד בלי להזכר בדברי צחות. היה אומר "מפני מה כתבים על מצבות הנפטרים את שנת פטירתם? בכדי להבין מה כוללים התוארים שנכתבו על המצבה. לא הרי הרב הגאון וכו' של שנת ת"ר כהרי הרה"ג של שנת ת"ש. בימים מקדם תואר זה כלל בקיאות בבבלי, ירושלמי, מדרשים, רמב"ם וש"ע עם ראשונים ונושאי כלים. בהמשך לשנת ת"ש הכוונה, בבלי, ירושלמי וש"ע. לשנת תש"ל בבלי וירושלמי ובשנת תש"פ דף היומי עם ארטסקרול..." (כמובן שאמר את הדברים בצחות ולא לשם מאן-דהוא)

וחבל על דאבדין אשר הקב"ה לקחו בחטף מעמנו, מה טוב היה לשמוע ממנו דברים אלו מלאים טעם וחיות.....

עצור במילין לא אוכל בשעה שעולה בזכרוני זכרו הנחמד והטהור של ר' דוד ז"ל.

מעלותיו וצדקותיו רבות ומגוונות. איש האשכולות.

שמחתי תמיד להתקרב ולהסתופף במחיצתו ולשמוע מאמרותיו. ועליו ניתן להליץ מאמר חז"ל "שאפילו שיחת ת"ח צריכה לימוד". בכל עת היה שגור על לשונו "חסידש'ע ווארט" בחריפות ושגינות מתוקה מדבש. תמיד היו רואים איך בכל מקום שבא מתקבצים סביבו מגדול ועד קטן ללקוט מרגליות וחיוזוק מתוך שמחה וחדות החיים, והוא בפיחקותו הידועה שזור באומנות נפלאה דיבור ודרש מדויק לפי המקום ולפי הזמן.

ולכבוד התחלת לימוד חלק ו' במשנ"ב במסגרת דרשו, הלכות המועדים, אציין ווארט ששמעתי ממנו את דברי התפארת שלמה בפירוש המשנה בפאה הנאמרת בכל יום סמוך לברכות השחר, ששם מחדש הסבר מדוע חשוב "תלמוד תורה כנגד כולם".

ומבאר שבכל מצוות התלויות בזמן כשופר, ד' מינים וכדו', בשעת עשיית המצוה האדם גורם במצוותו להשפעות נוראות בכל מצוה ומצוה לאין שיעור. וצא ולמד בכל ספרי החסידות ולמעלה בקודש על כל מצוה ומצוה גודל השפעתה וייחודה של כל מצוה הפועלת נוראות למעלה ומשפיעה על האדם המקיימה ועל כל העולם כולו בחסד וברחמים בגו"ר. אלא דזהו דווקא כשמקיימה בשעתה, כשופר בר"ה, סוכה בסוכות, תפילין ביום ושמירת וקדושת שבת בשבת, משא"כ באם ייקח אדם באמצע חודש כסלו שופר לתקוע הרי זה כשאר כלי זמר בעלמא וכו'.

ובזה גדול כח התורה שבאם לומד אדם מענייני היר"ט אפילו באמצע השנה כגון הלכות וענייני סוכה הריהו בשעת לימודו כיושב בסוכה ביר"ט סוכות,

דברי"ם לזכרון

הרה"ח ר' בונם גארפינקל

הלב מסרב להאמין, והמח ממאן לקלוט, שר' דוד זצ"ל כבר איננו אתנו. דמותו הח' עדיין ניצבת לפנינו במלא מרצו וחיותו, ושואג בקולו הארי לעורר הלבבות. איה הסופר? ואיה העט? אשר יוכל לתאר את מהותו ואישיותו רבת האנפין.

ר' דוד, אִיכָה! חפשתִיךְ אצל הבימה במתיבתא
לראותך נואם בחסד עליון ולא מצאתיך. חפשתִיךְ
במשרד לראותך שקוע בין אלפי דפים של חידושי
תורה, ולא מצאתיך.

מקומך בין גדולי ישראל שהעריצוך ורצו לשמוע
חוות דעתך באיזה נושא שיהי'.

מקומך בין נדיבי העם, שהוקירוך על המסירות
נפש שלך להתרימים בסכומים גדולים למען הישיבות
הק'.

מקומך בכינוסים של רבבות, שכבדוך לדרוש בקול חוצב לחזק ולקרר לבבות ישראל לאביהם שבשמים.

מקומך בשמחות ישראל שבאת לנאום ולהנעים את השמחה עם חיוך הנלבב.

(כלשונך) ולהתעמק בנו עד השעות הקטנות בלילה?
ד'ור ד'ור ודורשיו, ד'ור ד'ור ו'חכמיו.

מי יתנני כירחי קדם! די יאהרן אין מתיבתא.
השיעורים הנפלאים בחומש רש"י, א געדאנק פונ'ם
שפת אמת, א חידוש פון דער קוזיגלובר רב, א
שיינע כאפ פון ר' מאיר דן, א ווארט פון די חיד"א,
א פשאטאוונא פשט, א לומדישע פשט, א חסידישע
פשט. אוי! מי יכול לשכוח את הקיפקעס לאחר
השיעור איך ששוחחת עם הצורבים הצעירים בנועם
שייך בכזו אהבה, בכזו ענוות חן, עם הניחוח של
הדור הקודם. איך שספרת בערגה על הצדיקים ועל
החסידים של פעם, כמובן מרבותינו הק' זי"ע שהיית
כה קרוב אליהם, או מהוועידות של האגודה איך
שנפגשת עם הרב משה פיינשטיין זצ"ל, הרב שניאור
קוטלר זצ"ל או ר' משה שרר ז"ל.

כמה אהבת התורה הכנסת בלבותינו הרכים!
כשראינו איך שפניך מאירות בשעת אמירת
'פשעטיל', כשהכל בא על נכון! כמה מושגים! כמה
ספרים שונים ומחבריהם! כמה שאבנו מבארך הצח!
ההשקפה הנכונה, דער בליק פון א פארצייטישער
איד אויף דער וועלט.

יום שבתון אין לשכוח. דברי"ם על הפרק! בהשיעור צימער הדרומית, שם ישבנו גם ז'כינו לשמוע רעיונותיך המבריקים והגימטריאות הקולעות, ועדיין חביבותיהו גבן. השפת אמת, התפארת שלמה, המדרש שמואל, הבן איש חי, השל"ה הק' ועוד.

במשך השנים, הן כתלמיד במתיבתא והן אח"כ בתור אברך, שמעתי ממך הרבה מאד ווערטער וגעדאנקען, ואתעכב על ווארט אחד. הגמרא מפליגה מאד על יום שיורד בו גשם. "גדול יום הגשמים כיום שנתנה בו תורה". שטעלט זיך דער קשיא, מה כ"כ גדול וחשוב ביום שיורד בו גשם? עד כדי כך לדמותו ליום שנתנה בו התורה? אתמהא!

אך הענין הוא, דא' שהמים התחתונים היו בוכים אנו בעינין למהוי קדם מלכא, ופייסם הקב"ה

שישתמשו בהם למצוות ניסוך המים והמצוה של מליחת הקרבנות. חזינן מכאן, שהמקום בו הם מתאווים להיות הוא בשמים. נמצא, שכשהגשמים יורדין למטה להשקות האדמה, הם עושים דבר שכנגד רצונם! ומה ראו על ככה? רק בכדי להיטיב עם הבריות שיהי' להם כל צרכם! זה הגדלות של יום הגשמים, להיטיב ולהתחסד עם הזולת, בכל מצב שהוא אפילו כשקשה.

ונאים הדברי"ם למי שאמרם! צאו וראו מה
הבריות ואומדות עליו! ער איז געווען איין שטיק
גוטסקייט! כל מי שבא בקשר עם הראש ישיבה
זצ"ל, מיד הרגיש אוירה נעימה ומרגיעה נוכח חיוכו
הכובש. בין אם זה היה בחור צעיר, בין אם זה היה
עסקן שבא ליהנות ממנו עצה ותושי'ה באיזה נושא,
או עם איזה צובראכענע איד. כל אחד הרגיש שיש
אצלו און קשבת.

גם כשהי' צורך להוכיח ולומר דברי מוסר, היה זה בבחינת 'לראות בטובת בחוריך', עם כזה אבהיות. תמיד הי' מעטף התוכחה בדבר צחות או ר"ת, כך שהבחור היה זוכר הפסק' לזמן רב.... שגם כי יזקין לא יסור ממנו.

כמה חן קדומים היו טמונים בדבריו ובמעשיו,
דער אמאליגער טעם! וזאת ספגנו בבחרותינו, צו
וויסען וואס איז געווען פארציטנס. הרגיש אחריות
להעביר את המסורה לבנים אשר יולדו, למען ידעו
דור אחרון את הדרך ילכו בה ואת המעשה אשר
יעשון.

ועל ד"א קא בכינא! חבל על דאבדין ולא
משתכחין!

זכר צדיק לברכה.

והוא א-י-ג-ג-ו!

הרה"ח ר' פנחס מנחם יוסטמן

מילין ברברין לזכרו הטהור של מורי ורבי הגה"ח הרב דוד אלעזוסקי זצ"ל.

המחשבה הראשונה שעלתה בי מיד אחרי ההלם על פטירתו היתה 'מי יספיד אותו? הוא הרי היה המספיד והיה קולם של הכלל, הוא היה האיש שמרגש ומאחד בכל אירוע, והוא א-י-ג-ג-ו! ולא נמצא שום ממלא מקום שיספיד אותו בלהט וב'ברען' שכ"כ רצינו לשמוע – עליו.

בהספדו על הגאון ר' מרדכי יהודה לוברט זצ"ל אחד מגדולי תלמידי ר"מ שפירא זצ"ל בשיבת חכמי לובלין (בין הדברים אמר: 'סאיז מיר איינגיפאלין ביי שמו"ע "מי ימלא" איז ר"ת מ'רדכי יהודה) תיאר את ההתמדה של הנפטר ביח"ל בבחרותו "ער האט אריינגעקריצט זיין צורה אין די באנק פין ישיבת חכמי לובלין!" הוא המחיש את זה בצורה כ"כ חי, עד שפשוט ראיתי בעיני רוחי ספסל שחרוט בו צורה של בחור המתמיד בתורה! והיכן הוא 'ד' דוד' שיספיד את ר' דוד "ער האט אריינגיברענגט אזויפיל תורה און ירא"ש אין אזויפיל אידישער הערצער!"

אבל האמת היא שלר' דוד עצמו לא היה בכלל מה לספר על מעלותיו הוא, כל חייו דאג שיכבדו אחרים, הוא פעם דיבר בישיבה על כבוד הרמ"ם ואמר "אני רואה בחור שיש לו שאלה וצועק מרחוק למג"ש – "מגיד שיעור!" "מגיד שיעור!" וואס איז ער? א גארביטש קאלעקטור וואס האט פארגעסן א זעקל מיסט? יש לך שאלה, תקום ותיגש למג"ש בדרך ארץ ותשאל. אך בכבוד עצמו הקל.

יהודי ניגש אליו פעם כשישב באירוע כלשהו בודד "באויבן אן", אמר לו הראש ישיבה: "אני רואה מכאן מה שאף אחד אחר לא רואה, "איך זעה אלע חשובע אידען".

וכמה עוצמה היה לו בדיבור! כל ווארט או ווערטיל אמר בכזו חן. לפני כשלוש שנים השתתפתי בחופה שכיבדו בה את ר' דוד לומר את בכתובה, ושמעתי אברך אומר לעומד לידו: 'עכשיו תשמע איך שמספרים את הכתובה' ... כשישמעתי את ר' דוד מתחיל "בעזרת השי"ת..." הבנתי מה הכוונה לספר כתובה. וכך זה היה בכל דרשותיו, הוא דיבר עם כזה להט, כזה חיבור עמוק, שפשוט חיבר את כל הסובבים לתחושותיו ולרעיונותיו. ותמיד חיפש את מי הוא יכול להנות ולתת הרגשה טובה ומילה טובה, כשהשתתף בשמחת ש"ב היה 'זמר' [singer] ששר את השיר על רבי יוסי שנכנס להתפלל בחורבה, כשסיים קם ר' דוד ואמר: כבר הרבה פעמים שמעתי את הגמרא הזאת אבל זה לי 'די ערשטער מאל' שאני שומע את הגמרא הזאת בכזו צורה מיוחדת!

והוא נתן לך הרגשה שאתה יכול לדבר אתו בגובה עיניים. פגשתי אותו לפני כמה שנים והוא מיד אמר לי "רק לאחרונה אמרתי 'א' טייערע ווארט' בשם הסבא שלך", לשאלתי מה שלום הראש ישיבה, ענה עם חיוך: אגיד לך, "איך בין היינט א 'דבר המיטלטל וגופו ממון". לא הרגיש שום פחיתות כבוד להתבדח על עצמו עם אברך צעיר ממנו בהרבה.

וכן, הוא ידע גם לתת מוסר... בשיחותיו בנושאים שעלו על הפרק היו מלאים המחשות בדיבור ובתנועה, וידע להעביר את המסר חזק ועוצמתי, אבל כדי לרכך את הפגיעה השתמש עם הרבה הומור, כמו רופא שנותן תרופה בציפוי שוקולד.

הוא פעם דיבר בקעמפ בליל שב"ק דברים על איזה דבר שלדעתו עשו הבחורים שלא כשורה. אינני זוכר מה היה הנושא וגם מה היתה תגובתו אבל את מה שהוסיף לא אשכח. וכך אמר: בפרשתנו (דברים) אמר משה רבינו א גאנצער מוסר שמועס, "במדבר בערבה... ודי זהב וכו'. אך בא נתבונן איך סיים מרע"ה את התוכחה? "יוסף ד' עליכם", מרע"ה מברך אותם, אבל מרע"ה מוסיף למלה "ככם!" עם ועל אף כל המוסר וכל החסרונות שיש בכם, אני מברך שיהיו בניכם עוד אלף - ככם!

והוסיף ר' דוד: גם אני אגיד לכם, עם כל המוסר שאמרתי לכם, "יוסף ד' עליכם ככם אלף פעמים!

זה היה הראש ישיבה ר' דוד. להגיד מוסר ולהשאיר אותך עם טעם טוב. הוא השתמש עם כל מיני רעיונות בכדי להנציח את המסר שלו, מעין 'סימנים' עשה לתורה. כשהיה בשטיבל 'תפלה למשה' בעיר בית שמש דיבר בס"ג בחשיבות קביעת עתים לתורה, שם בשטיבל תולה שעון קיר מעשה ידי אומן בצורת ספר תורה שבו קבועים המספרים והמחוגים של השעון, אמר ר' דוד: אני רואה שכאן כבר 'קבעו עתים בתורה', בהצביעו על השעון.

ומאז, כל הרואה את השעון הזה – חוזר לתלמודו ונוזר מיד בדבריו שלו "לקבוע עתים לתורה".

השתמשתי עם השם "ר' דוד" על אף שלכאז זה ממש לא נשמע לפי כבודו, עליו אמורים להגיד הרה"ג החסיד מרן ראש הישיבה ועוד ועוד. אך משום מה ואולי דוקא בגלל פשטותו הורגלנו לדבר עליו בשם הזה אולי בבחינת גדול מרבן שמו "רב דוד" זה מוסר.

זה משום מה ממש נשמע מזויף ברגע שמנסים להוסיף לו תארים.

לפעמים עובר כזו מחשבה אם ר' דוד היה הים היה אומר כך או עושה כך ואז אני נזכר מה שהו עצמו אמר אחרי פטירת הרב ה"פני מנחם" זצוקלה"ה, "העולם כמו פאזל, לכל חלק יש חיתוך וצבע שייחודי לחלק הזה ורק לחלק הזה, כי לכל חלק יש המקום המדויק רק לו, רק כך יוצא פאזל מושלם". אמר ע"ז ר' דוד יש כאלו שאומרים אם ה"בית ישראל" היה היום.... או אם הקוצקער רבי היה היום.... אולי הייתי אני בזמן הבעש"ט.... וזה בלתי אפשרי, אולי דמיונות! כי לכל דור ולכל זמן בדור יש את המנהיג שמתאים בדיוק לאותו חלק לאותם יהודים, והרגע שמסתיים החלק הזה של הפאזל מתחיל ונכנס החלק הבא של הפאזל ורק כך התמונה מושלמת!

ד"ר ד"ר ומנהיגיו. ד"ר ד"ר ודורשיו.

ת.ג.צ.ב.ה.

מיינע געפיהלן

תן לרגשות הלב ולזכרונות של ימים מקדם
להיחקק באותיות של זהב בספר הזכרון רב דוד

ועבוד והדר העטרה

ההדרן עלך תלמוד בבלי

**המשא המרכזי בסיום הש"ס של אגודת ישראל דאמריקה
מפי ראש הישיבה זצ"ל**

י"ג אב תשע"ב, באצטדיון מטליף, ניו ג'רזי, ארה"ב

דבר ה' מירושלים

לשון ברכת קדשו של כ"ק מרן אדמו"ר מגור שליט"א למעמד זה הוא: "זאל זיין א ברכה מיט הצלחה. תורה איז די גרעסטע ברכה. מען דארף זיך מתחזק זיין אין לימוד התורה, קביעות עיתים לתורה, דף היומי. די תורה ברענגט די גרעסטע ברכה אין אלע ענינים".

ובתרגום ללשון הקודש: שיהיה בברכה והצלחה. התורה היא הברכה הגדולה ביותר, יש להתחזק בלימוד התורה, בקביעות עתים לתורה, דף היומי. התורה מביאה את הברכה הגדולה ביותר בכל הענינים. אמן.
כבוד הרבי מגובומינק, גדולי תורה וחסידות, וכל הציבור הקדוש.

הרגשת החיות הטמונה בלימוד התורה

בעוד רגעים ספורים נגיע לדגע השיא של שמחת התורה הנוכחית, כאשר כל העדה הקדושה הנאספת כאן כולם כאחד, יפצחו בהתרגשות עצומה באמירת ארבעת המילים המיוחדות: 'הדרן עלך תלמוד בבלי'. שיא האהבה וההתקשרות, אהבה שאין לה אח ורע, נשמע מהיהודים המכריזים בכל יום ורגע אל עבר ה'דף': 'זה דודי וזה רעי' (שיר השירים ה, טז). היהודי והגמרא שלו, היהודי וה'דף' שלו, יעמוד ויכריז בשמחה: 'הדרן עלך תלמוד בבלי'. וכלשון האבות דרבי נתן (פרק כח): אין לך אהבה כאהבה של תורה.

מתוך געגועים ושעשועים פונה כנסת ישראל אל התלמוד הבבלי, ומדברת אליו כדבר איש אל רעהו. לא מתבטאים בגוף שלישי 'הדרן על תלמוד בבלי', או 'דעתן על תלמוד בבלי' אלא בלשון נוכח: 'הדרן עלך, דעתן עלך, לא נתנשי מינק'. אנחנו מדברים אל התלמוד הבבלי. התורה שבעל פה היא חיים! כל מילה חיה! כל 'מאן דאמר' המוזכר בה, חי! היא מביאה חיות, עלך! הדרן עלך! איתא בירושלמי (שקלים יא, א) 'האומר שמועה בשם אומרה יראה בעל שמועה כאילו עומד לנגדו'.

אם בכל סיום מסכת המכילה בקרבה חיים וחיות, אנו אומרים 'הדרן עלך' בלשון נוכח, כי הוא הדבר הקדוש ביותר שיש לנו, והוא עומד לנגד עינינו כשהוא מקפל בתוכו חיים של תנאים ואמוראים. הרי שכדורים הזה כשאנו מסיימים את הש"ס כולו, כל התלמוד הבבלי עומד לפנינו עם כל התנאים והאמוראים הללו – רש"י, תוס', אנו מדברים אל כולם. כאילו בעלי השמועה עומדים כנגדנו, ואנו מכריזים 'הדרן עלך תלמוד בבלי'.

**”
אנו אומרים 'הדרן עלך'
בלשון נוכח, כי הוא הדבר
הקדוש ביותר שיש לנו,
והוא עומד לנגד עינינו
כשהוא מקפל בתוכו חיים
של תנאים ואמוראים.**

AGUDATH ISRAEL

יראה בעל השמועה עומד כנגדו

שמעתי מהרב ממטרסדורף זצ"ל, שאחד מקרובי משפחתו של מרגא ה'חתם סופר' זי"ע, רצה פעם לשמוע אותו בשעת לימודו. התחבא הלה בחדרו, בשעה שהכין את שיעורו שמסר בפני תלמידיו. שמע הלה את ה'חתם סופר' בשעה שהקריא את דברי הגמרא. ובשעה שהציג בפני הרב ממטרסדורף את הדברים, רעד בכל גופו:

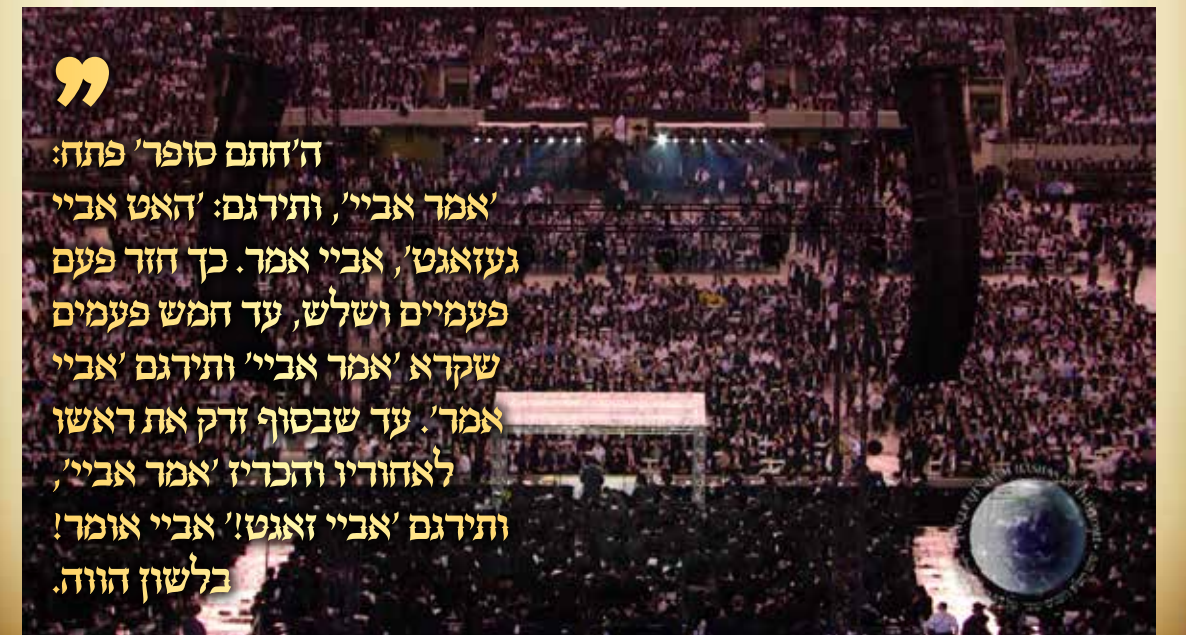
ה'חתם סופר' פתח: 'אמר אביי', ותירגם: 'האט אביי געזאגט', אביי אמר. כך חזר פעם פעמיים ושלש, עד חמש פעמים שקרא 'אמר אביי' ותירגם 'אביי אמר'. עד שבסוף זרק את ראשו לאחוריו והכריז 'אמר אביי', ותירגם 'אביי זאגט!' אביי אומר! בלשון הווה. כי מתוך התלהבותו של ה'חתם סופר', זכה והביא את אביי במחשבתו לחיות מול פניו.

כוח הרבים העולה על כוח היחידים

בל נשלה את עצמנו, איננו נמצאים במדרגה הגבוהה הזו של ה'חתם סופר', אבל בכל זאת דורי אנו מוצאים בסדר התפילה שתיקנו תחילה לומר 'בפי ישרים', 'בשפתי צדיקים', 'בלשון חסידים', 'בקרב קדושים', ואחר כך 'במקהלות רבבות עמך בית ישראל', כי אכן בתוך המקהלות נמצאת המדרגה הגבוהה ביותר, אף יותר מזו הנמצאת אצל הצדיקים והקדושים. לכן, אחרי שכבר הזכרנו את הגדולים ביותר בעם ישראל שהיו בכל הדורות, שאי אפשר להזכיר את שמותיהם, והנה אנו מזכירים את המקהלות. כי כאן טמונים הכוחות הגדולים אשר מעולם.

כאשר מסיים משה רבינו את התורה הקדושה, ובא להביע את אהבת הקב"ה לכנסת ישראל, הוא נוקט בלשון (דברים לג, ב-ד): 'ה' מסיני בא וזרח משעיר למו, הופיע מהר פארן ואתה מרבבות קודש, מימינו אש דת למו, אף חובב עמים כל קדושו בידך, והם תוכו לרגליך ישא מרבדותיך, תורה צוה לנו משה מורשה קהילת יעקב'. ומבאר שם רש"י בפירושו, שהקב"ה בא מהר פארן ומשעיר, כחות היוצא לקראת הכלה. ומה שאמר 'ואתה מרבבות קודש' מתפרש לדבריו, שאין הקב"ה מראה את כל גדודיו אלא הראה לנו רק מקצת מהרבבות שאצלו.

אך כשרש"י מגיע לבאר את התיבות 'אף חובב עמים', מביא פירוש נוסף, שאף בשעת חבתן של האומות, שהראית להם פנים שוחקות, היינו בתקופות שהקב"ה מסר את קדושו בידיהם הטמאות של האומות. עדיין כל קדושו בידיו, שכל צדיקיהם וטוביהם דבקו בו, ולא משו מאחריך. והוסיף: 'והם תכו לרגליך', שהם מתמצעים ומתכנסים לתחת צלך, ומקבלים גידותיך ודעותיך בשמחה, ואלו דבריהם: 'תורה אשר צוה לנו משה מורשה קהילת יעקב', אחזנה ולא נעזבנה.

”

ה'חתם סופר' פתח:

'אמר אביי', ותירגם: 'האט אביי געזאגט', אביי אמר. כך חזר פעם פעמיים ושלש, עד חמש פעמים שקרא 'אמר אביי' ותירגם 'אביי אמר'. עד שבסוף זרק את ראשו לאחוריו והכריז 'אמר אביי', ותירגם 'אביי זאגט!' אביי אומר! בלשון הווה.

”

יהודי של 'דף היומי' לעולם לא יסכים לרכוש לעצמו בית באזור בו אין קיים שיעור בציבור ברמה המקובלת עליו. וגם ביציאה לחופש, או כל שינוי מקום אחר, תמיד יברוק שיש במקום שהוא שיעור ב'דף היומי' כערכו.

אחזנה ולא נרפנה

מודי ורבותי! בערב זה ניגשים כל כלל ישראל אל בורא העולם. גם היום יש לנו 'מרבבות קודש', עשרות אלפי יהודים, שאינם מלאכים, אלא אנשים, קרוצי חומר. בעלי צרכים גשמיים, ואפפי כל התאוות הדעות הטבעיים בטבע האדם. כן, רבש"ע! ציבור זה הוא רק חלק מרבבות הקודש. איננו מראים בפניך הכל. אבל יש עדיין רבבות יהודים קדושים בארץ ישראל ובתפוצות, התולשים נתחים מעצמם ומנחיותם, ובלבד שיוכלו ללמוד בכל יום ויום את ה'דף היומי'. הן אם מתוך שמחה, או מתוך צער ומכאוב. בכל הזמנים והמצבים. הם יגעי הגלות, במצב של 'חובב עמים', ויהודים אלה מכריזים בכל יום ויום מתוך אהבה אין קץ: 'זה דודי וזה רעי, אחזנה ולא נעזבנה'. לא נרפה ממנה אף לא ליום אחד חלילה. לא נדלג על שום מסכת, אף סוגיא, לא נוותר על אף דף מתורתך הקדושה. אלה הם יגעי הגלות חובבי העמים. המכריזים בגאון בעצם קיומם וגודל מעשיהם. אחזנה לא נעזבנה. לא נדלג על אף חלק מן התורה. ואכן משיגים פעם, ועוד פעם, ופעם נוספת, 'הדרך עלך תלמוד בבלי'. וכפי הנוסח בסדר ההושענות כשאנו מפרטים את שבחי כנסת ישראל, אשר למרות היותה 'דויה בין מבעיניה', עדיין היא 'חבוקה ודבוקה בך'.

והאמת, שכאשר נדייק בלשון רש"י יפלא הדבר בעינינו. שכן לשון הפסוק במקור הוא 'אחזתיו ולא ארפנו' (שיר השירים ג, ד), בלשון יחיד, ורש"י הפכו ללשון רבים 'אחזנה ולא נעזבנה', ולמה אכן שינה. ויתכן לפרש, ונקדים את דברי בעל הטורים על אתר (דברים לג, ד), שלכן הזכיר 'קהילת יעקב', לפי שהיה 'יעקב איש תם יושב אהלים' (בראשית כה, כז), ובא ללמד שאין התורה מתקיימת אלא כשמתאספים קהילות יעקב, ולומדים בחבורה. וזהו שאמר בלעם בברכותיו 'מה טובו אהליך יעקב' (במדבר כד, ד), כשיעקב הוגה בתורה באהלים. בציבור.

רבתי! וכי יש לנו 'מתאספים קהילות יעקב' גדול יותר מאשר בערב נשגב זה. אמנם כל יחיד ויחיד מכריז 'אחזתיו ולא ארפנו', אבל בערב זה, הציבור בכללותו יוצא בהצהרה ברורה שלא נעזבנה לעולם. וזה נותן כוח עצום לקבלות הטובות של כל היחידים שבתוכנו, שיתממשו. כי כל יחיד לעצמו קשה לו לעמוד בקבלותיו. והסיוע לזה הוא כוח הרבים שיש כאן כעת.

ביטול כל הדעת העצמית לדפן התורה

בנוסף הסיום אנו אומרים 'דעתן עלך תלמוד בבלי'. אם נתבונן במשמעות הדברים נגלה, כי לא אמרנו שלפעמים אנו חושבים על הגמרא, אלא שכל דעתנו מתחילה ועד סוף מוקדשת אל ה'תלמוד בבלי'. הכיצד? יהודי של 'דף היומי' לעולם לא יסכים לדכוש לעצמו בית באזור בו אין קיים שיעור בציבור ברמה המקובלת עליו. הדברים אמורים גם בבחירת דידה, וגם ביציאה לחופש, או כל שינוי מקום אחר, תמיד יבדוק שיש במקום ההוא שיעור ב'דף היומי' כערכו. ויתירה מזאת, אפילו בבואו לארש את בנו, יברר תחילה האם הבית בו הוא עומד להכניס את בנו הוא 'בית של דף היומי' או לא. מושג חדש בחיים היהודיים. זוהי הפריחה המלבלבת שאנו עדים לה בכרם בית ישראל בשנים האחרונות.

אולם יתכן לתת משמעות נוספת לעומק הלשון 'דעתן עלך'. לא באנו לומר שהגמרא נמצאת בתוך דעתנו ובמוחנו. אלא המשמעות עמוקה פי כמה. בני ישראל מסיימי הש"ס מכריזים ואומרים 'דעתן עלך תלמוד בבלי', אנו מוסרים את כל הדעת שלנו ומבטלים אותה אל הגמרא. איננו חפצים בדעה משל עצמנו. אבל בתמורה אנו רוצים 'דעתן עלך', שהתורה הקדושה תשפיע עלינו דעת תורה. הרי כל החיים מלאים בנסיונות ובאתגרים. ובפרט בדורנו המתמודד עם קשיי חינוך, טכנולוגיה, פרנסה, כמה עזרה יהיה לנו בכך שנוותר על הדעת שלנו, ונקבל את הדעת של התורה בתמורה.

ואנו ממשיכים ומבקשים 'לא נתנשי מינך'. הרי עברנו את התקופות הקשות ביותר בעולם. כששונאי ישראל עמדו והכריזו 'לכו ונבחרים מגוי ולא יזכר שם ישראל עוד (תהלים פג, ה). ואיתא בירושלמי (מגילה כ, ב) על הפסוק 'וזכרם לא יסוף מזרעם' (אסתר ט, כח), מכאן שקבעו לה חכמים מסכת. ובדרך רמז אמרו בזה, כי אם אכן רוצים שיישאר זכר מעם ישראל לנצח, זה רק על ידי קביעות מסכת, חיזוק לימוד התורה. 'לא נתנשי' יוכל להתקיים רק 'מנך תלמוד בבלי', אין עצה אחרת לשמר את זרע ישראל לעולמים, רק לימוד התורה.

בקשת רחמים על הצלחה בתורה

אך שמעו נא רבותי! לאחרונה שנינו בסדר ה'דף היומי', קרוב לסוף הש"ס (נדה ע, ב), כמה שאלות ב'דרך ארץ' ששאלו אנשי אלכסנדריא מאת רבי יהושע בן חנניה. ביניהם שאלו אותו מה יעשה אדם ויחכם. תשובתו היתה 'יבקש רחמים ממי שזוכהו שלו, כך יזכה להכמה. ותמדהו המפרשים, שלא מצינו שום קשר בין שאלה זו לדרך ארץ. אולם המשמעות כאן היא עמוקה ביותר. לא מדובר כאן בחכמה גרידא. כאן מדובר במי שרוצה לזכות לחכמת הקב"ה הנמצאת בתורה. ולכן זו אכן שאלת 'דרך ארץ' שקדמה לתורה. ונשים לב שרבי יהושע בן חנניה לא השיב 'יתפלל לפני הקב"ה', כי אם החכמה נתפסת אצל האדם כתוספת נחמדה שהוא מעוניין בה, אין זו תורה! אלא אמר 'יבקש רחמים ממי שזוכהו רחמים שלו'. כי כשבאים לבקש על חכמת התורה אין עומדים להתפלל והולכים. אלא צריכים בקשת רחמים.

” לקבוע במהלך היום כמה דקות ללימוד קטע גמרא, דבר הלכה או משנה אחת... הרי זה יגרום לנו לקטוע את הרצף של השעות ללא גמרא. רבותי! פעמיים שש שעות ללא לימוד – אינם שתיים עשרה שעות ללא לימוד.

”

רבש"ע! ציבור זה הוא רק חלק מרבבות הקודש. איננו מראים בפניך הכל. אבל יש עדיין רבבות יהודים קדושים בארץ ישראל ובתפוצות, התולשים נתחים מעצמם ומנוחיותם, ובלבד שיוכלו ללמוד בכל יום ויום את ה'דף היומי'.

הבה נתבונן בנוסף התפילה בה מבקשים על חכמת התורה. איך אנו פותחים את הבקשה: 'אבינו' אנו מעוררים תחילה את אהבת הבורא אלינו. 'אב הרחמן', אתה הרי בעל הרחמים. וכאן אנו זקוקים לרחמים רבים. 'המרחם רחם עלינו', אנו מתחננים, יגולו רחמך עלינו כי זולתי בקשה זו אין לנו חיים. לכן אנו מפילים תחנונינו לפניך. 'תן בלבנו בינה' שגבין את דברי התורה. תפילה המושתתת על רחמים זוהי בקשה על תורה.

אם באופן נעלה כזה נבקש ונתחנן בכל יום מחדש לזכות לרחמי שמים בהארת עינינו בתורה, אכן נזכה לסיים את הש"ס. וכלשון הרמב"ם (הל' רוצה ז, א) כי חיי בעלי חכמה בלי תורה איננה חיים.

ההכרה העמוקה שללא תורה אין חיינו חיים

אצל מלך כתבה התורה 'ולא ידבה לו נשים' (דברים יז, יז), ומצינו בדברי חז"ל (שמו"ר ו, א) שכאשר הרבה המלך נשים, עלתה האות י' שב'ידבה' לפני כסא הכבוד, להתלונן שעומדים לעקור אותה מן התורה. עד שהבטיחה הקב"ה שאלף מלכים יתבטלו אך קוצו של י' לא יתבטל לעולם. על פי זה, במידה טובה מרובה, כאשר בני ישראל מקבלים על עצמם ברצון אמת וחזק שהם מעוניינים ללמוד ולסיים את כל הש"ס ולא לבטל אות אחת ממנה, על אחת כמה וכמה שיעלו האותיות הקדושות שהן שעשועיו של הקב"ה ויעמדו לפני כסא הכבוד לבקש רחמים שיצליחו אכן לסיים את כל הש"ס. וכלשון רש"י (פנהדרין צט, ב) על הפסוק 'נפש עמל עמלה לו' (משלי טז, כו), שהתורה מחזרת עליו, ומבקשת מאת קונה למסור לו טעמי תורה וסדריה.

זה נכלל במאמר 'אחזונה ולא נעזבנה'. בכל מקום ובכל זמן אנו נשארים אתה, ולא נעזוב אותה לרגע. כי אנחנו יודעים שבה תלויים חיינו. וכפי שהמדרש (במדב"ר יז, ו) ממשיל זאת לאדם הטובע בנהר, ועובר לידו ספינה, הושיט הקברניט את החבל ואמר לו תפוש חבל זה בידך ואל תניחנהו, שאם תניחנהו אין לך חיים. וכך פירש השדרף מקאצק את הפסוק 'עץ חיים היא למחזיקים בה' (משלי ג, יח), שיודע שללא העץ, יפול אל מותו. זוהי דרגת 'אחזונה ולא נעזבנה'. ואדם זה אכן מבקש רחמים כפשוטו.

קטיעת ההפסקה שבין שיעורי התורה

כולנו מכירים את אימרתו הנפלאה של ראש ישיבת מיד, הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל, על מאמר הגמרא (נדרים ג, א) גבי רבי עקיבא שהלך ללמוד תורה וכעבור י"ב שנים חזר לביתו, וכיון ששמע את אשתו אומרת שאילו היה שומע לה, היה ממשיך ללמוד עוד י"ב שנים, לא נכנס אל ביתו אלא חזר הישר אל הישיבה למשך עוד י"ב שנים. ושאל, אם כבר היה סמוך לביתו למה לא נכנס לדרוש בשלומה לכל הפחות. ותידן את המטבע הידוע שטבע, 'ווייל צוויי מאהל' צועלען איז נישט פיר און צוואנציג'. כי פעמיים שנים עשרה, אינם שווים עשרים וארבע. אין להשוות שני זמני לימוד של שנים עשרה שנה כל אחת, לעומת מעלתו הנשגבה של לימוד רצוף במשך עשרים וארבע שנים.

אימרה זו היתה יפה בשעתה לאברכי כולל. אבל בואו יהודים יקרים, העמלים לפרנסתם ונציע להתאים את המאמר למתכונת חיינו. יש לנו שיעור לימוד בבוקר, ויש לנו שיעור בערב. בין שני השיעורים יש לנו הפסקה בת שנים עשרה שעות בדם אנחנו מנותקים מהגמרא. אילו היה שייך לקבוע במהלך היום כמה דקות ללימוד קטע גמרא, דבר הלכה או משנה אחת, הלכה ב'חפץ חיים' או קטע מספר מוסר. בין אם זה לבד או אם חברותא. אפילו עם בני הבית! הרי זה יגרום לנו לקטוע את הרצף של השעות ללא גמרא. רבותי! פעמיים שש שעות ללא לימוד – אינם שנים עשרה שעות ללא לימוד. ועל אחת כמה וכמה, ששלוש פעמים ארבע שעות, אינם שנים עשרה שעות ללא תורה. זה יהיה פירוש נוסף להצהרה של 'אחזונה ולא נעזבנה'. לא נתנתק ממנה למשך שנים עשרה שעות ברצף. נישאר קשורים. כל אחד כמה ששעות עבודתו מאפשרות.

מודי ורבותי! זמן פתיחת הארון לפני קריאת התורה הוא הזמן הגדול ביותר. כמבואר בזוהר דק' (ח"ב רי, א), ולדעתנו זו היא העת היחידה בה מבקשים תפילות בלשון יחיד. 'ולוהי אנא פקידא בגו צדיקא', וכדו'. אם כן בשעה מרוממת זו, בה פותחים את הארון להוצאת כל הש"ס כולה. אשר זה עתה סימננה, ומיד אנו מתחילים אותה מחדש. הרי אין קץ לעת רצון המתעורר כעת בשמים, וללא ספק נוכל לפעול בתפילה כעת על כל מבוקשנו.

נבקש בנוסח של רבי נחוניא בן הקנה: 'אנא ב"כח ג'דולת ימינך', ראשי תיבות י"ג אב. 'תתיר צדודה', עזור לכל אחד ואחד מאתנו בכל הנצרך לו. הוציאו מן המצר הצורך אותו למען ייטב לו. מלבד זאת אנו מבקשים 'קבל רנת עמך', ראה נא אבא בשמים במה שמחים ומרגנים בניך! ראה את תפילות בני ישראל היום. ביום נשגב כזה. ואז ברוב טובך נהל עדתך, שתנהג אותנו לבדך. כפי שאנו אומרים בהגדה של פסח 'בקרוב נהל נטעי כנה, פדויים לציון ברינה'. שהקב"ה בעצמו ינהל אותנו. ואכן 'פדויים' הם אותיות 'דף יומי'. הקב"ה יפדה אותנו מכל צרותינו עת יחיש גאולתנו בביאת בן דוד גואלנו, במהרה בימינו אמן.

בגל קול ר' יהודה זקה

073-347-6687

קו התוכן עִטְרָתְנוּ לזכר ראש הישיבה
הגאון האדיר ר' דוד אולבסקי זצ"ל

על ידי ראש הישיבה הגאון האדיר ר' דוד אולבסקי זצ"ל
כאן ניתן יהיה לשמוע שיעורים ודרשות שנאמרו במתיבתא,
אסיפות וכינוסים, דינרים וסיומי הש"ס, שיעורים בעניני חינוך,
מועדים, דרשות שנאמרו ביארצייט של רבותינו הקדושים.

**לשיעורים
ודרשות**

שנאמרו לזכרו של ראש הישיבה זצ"ל
כאן ניתן יהיה לשמוע מילי דהספידא
שנאמרו בימי השבעה והשלוחים ובהזדמנויות שונות.

**להספדים
והתעוררות**

לעדכונים ממערכת 'עִטְרָתְנוּ'
כאן ניתן יהיה לשמוע הודעות ועידכונים,
עבור תלמידי וידידי ראש הישיבה זצ"ל.

**לעדכונים
והודעות**

להשאת הודעה למערכת 'עִטְרָתְנוּ'
כאן ניתן להשאיר הודעה למערכת 'עִטְרָתְנוּ'
בכל ענייני הספר 'רב דוד' ולהשאת פתרונות לחי'דוד'א

**להשאת
הודעה**

מומלץ לשמור את המספר "קול רב דוד" באנשי הקשר

שנה	שם	כתובת	עיר	טלפון
תשמ"א-ד	הרב אברהם משה לב	דון יוסף הנשיא 13	ירושלים	052 7674400
תשמ"ה-ו	הרב אברהם גורט	הרב ינאי 36/4	אשדוד	052 7670547
תשמ"ז	הרב אלעזר טייטלבוים	תורה מציון 14 א'	ירושלים	053 3100903
תשמ"ח	הרב משה אליהו לייטנר	היסמין 24/18	אשדוד	052 7170677
תשמ"ט	הרב יהושע דוד ענדען	תפוח 7/10	ערד	08 9971347
תש"נ	הרב מנחם מנדל גולדברג	רבי א. בן הורקנוס 12/4	אשדוד	052 7617607
תשנ"א	הרב ישראל משה אולבסקי	הרב ינאי 42/2	אשדוד	053 3122395
תשנ"ב	הרב גרשון לייבל גולדברג	הצבעוני 10/24	אשדוד	053 3131355
תשנ"ג	הרב יצחק מאיר ורדיגר	בעל הנס 28/7	אשדוד	053 3187522
תשנ"ד	הרב בערל יששכר דב גולדברג	התנאים 2/1	אשדוד	052 7680666
תשנ"ה	הרב יצחק ישראל יאלאס	הלל 4/14	אשדוד	054 8418655
תשנ"ו	הרב אברהם שלמה פיקרסקי	קב ונקי 1/9	ירושלים	052 7143350
תשנ"ז	הרב ישראל סמיט	הצבעוני 17/3	אשדוד	053 3156562
תשנ"ח	הרב יהודה אריה ל. קמפינסקי	חזון איש 13	בני ברק	054 8432239
תשנ"ט	הרב יעקב אליעזר ענדען	הורקנוס 9/6	אשדוד	058 3246016
תש"ס	הרב פנחס אליהו רוטנברג	ברוך בן נריה 1/2	בני ברק	050 4169520
תשס"א	הרב יהודה קריימן	בעל שם טוב 2/6	אשדוד	052 7697746
תשס"ב	הרב לייבוש פנחס ארליך	בן איש חי 31/11 ב'	בית שמש	052 7696963
תשס"ג	הרב מרדכי רוזנווסר	הזית 10	ירושלים	053 3115074
תשס"ד	הרב זאב רוזנבוים	בן איש חי 35/15	בית שמש	052 7179200
תשס"ה	הרב מנחם קיין	שמעון 50/20	ערד	053 3166299
תשס"ו	הרב אפרים שרגא זיידנפלד	אלפנדרי 4/10	ירושלים	058 3240230
תשס"ז	הרב משה ברגמן	הרב רוזובסקי 4	בני ברק	054 8497500
תשס"ח	הרב שמחה בונם טננבוים	האדמו"ר מראדזמין 8/18	בני ברק	052 7108484
תשס"ט	הרב משולם שמחה ב. שוורץ	חנינא שיף 5/19	ירושלים	058 3233352
תש"ע	הרב נחמן שטיינברג	הצבעוני 10	אשדוד	055 6780525
תשע"א	הרב פנחס נפתלי פסח	בן ציון אבא שאול 8/10	בית שמש	058 3245079
תשע"ב	הרב שמואל צבי אורבך	אלעזר בן יאיר 5/20	ערד	053 3163602
תשע"ג	הרב אברהם יכומוביץ	ברנדיס 3/48	ירושלים	053 4164809
תשע"ד	הרב פנחס מנחם זיידנפלד	שושן 1	ערד	053 3106640
תשע"ה	הרב אברהם מרדכי יוסטמן	אהל יהושע 8/29	ירושלים	054 8533463
תשע"ו	הרב זאב וואלף מלאך	הצבעוני 5/18	אשדוד	053 3168501

נציג הישיבה בארץ הקודש הרב משה פיקרסקי 053-3113036
אחראי מערכת 'עִטְרָתְנוּ' הרב זאב רוזנבוים 052-7179200

חידוד'א

כדרכו של ר' דוד זצ"ל היה מתבל את שיעוריו בפנינים וגימטריאות לרוב ומדי פעם גם היה מאתגר את תלמידיו בחידות מעניינות, ליקטנו כאן כמה חידות

1 תלמיד אחד העלה בפנינו את החידה הזו:
בראשית נח הפוך, ותך תוכה תוכה, וסוף סופה סופה

2 בימי החנוכה היה רגיל לשאול את החידה הבאה:
קל מכהן, עשיר מלוי, עני מישראל, אלו נרות חנוכה

3 ר' דוד היה מספר שהוא פעם פגש יהודי שסיפר לו
שיש לו שני ילדים באותה כיתה ואינם באותו גיל
ולא בהפרש שנה ואינם תאומים. איך יתכן?

4 בערב פסח יש המהדרים לאפות מצות עבור ליל הסדר.
בחז"ל שמק"מין יו"ט שני של גלויות, אדם שאפה מצות בערב פסח
ויש לו רק שלש מצות מצוה ורוצה לאכלם בליל הסדר,
מתי עדיף שיאכלם לכתחילה, בלילה הראשון או בלילה השני?

אנו מבקשים מכל מי שיש בידו או בזכרונו חידה או גימטריה מראש הישיבה זצ"ל
מתבקש להשאירו בקו בכדי שנוכל להביאו בפני הציבור.
בין שולחי החידות יוגרלו פרסים יקרי ערך.

את התשובות ניתן להשאיר ב'קול רב דוד'
במספר 073-347-6687 בשלוחה 4.
בין הילדים העונים והפותרים עד ליום חמישי פרשת יתרו
תתקיים הגרלה עם פרסים יקרי ערך.

לשליחת 'ציינע געפיהלך' בספר הזכרון רב דוד פנו לעזרכת 'עטרתנו'
דוא"ל: Rebduvid.il@gmail.com • פקס: 02-5953167